

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC

Ústav ekonomie

Průzkum zájmu žáků a studentů o studium technických oborů v Olomouckém kraji

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kristýna Kovaříková

Vedoucí práce: Ing. Marie Dohnalová

Olomouc 2021

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen zdroje uvedené v seznamu literatury a použitých zdrojů.

Tištěná verze textu práce je shodná s textem práce na CD nosiči a elektronickou verzí vloženou do studijního systému IS/STAG.

V Olomouci dne 25. února 2021

Kristýna Kovaříková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala především vedoucí mé bakalářské práce, Ing. Marii Dohnalové, za její vstřícnost, čas a pomoc při zpracování této práce.

Velké poděkování patří i mé rodině, která mé studium umožňuje a po celou dobu mě podporuje.

Obsah

ÚVOD.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	8
1.1 Vzdělávací soustava.....	8
1.2 Subjekty ve vzdělávání.....	10
1.3 Odborné technické vzdělávání.....	11
1.4 Vzdělanostní nesoulad na trhu práce v České republice.....	14
1.5 Vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	14
2 MOTIVACE.....	16
2.1 Motivy a potřeby.....	16
2.3 Teorie motivace.....	17
2.4 Motivace žáků ve výuce.....	19
2.5 Postoje a jejich utváření.....	19
2.5.1 Funkce postojů.....	20
2.5.2 Změny postojů.....	21
3 TRH PRÁCE V ČESKÉ REPUBLICE.....	22
3.1. Nabídka na trhu práce.....	22
3.2 Poptávka na trhu práce.....	22
3.3 Nezaměstnanost.....	22
3.4 Vývoj nezaměstnanosti v posledních letech.....	24
3.5 Státní politika zaměstnanosti.....	25
4 MARKETINGOVÝ VÝZKUM.....	27
4.1 Zdroje dat.....	27
4.2 Kvalitativní a kvantitativní výzkum.....	28
4.3 Primární a sekundární výzkum.....	28
5. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO ZPRACOVÁNÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE	29

II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
6 OLOMOUCKÝ KRAJ	32
6.1 Demografické údaje.....	32
6.2 Ekonomické údaje.....	32
6.3 Struktura nezaměstnanosti v Olomouckém kraji	32
6.4 Významní zaměstnavatelé v Olomouckém kraji	34
7 ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI.....	35
7.1 Přehled středních škol zaměřených na odborné vzdělávání	35
7.2 Průzkum zájmu o studium oborů odborných středních škol.....	36
8 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM – DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	40
8.1 Výzkumný problém	40
8.2 Cíl výzkumu.....	40
8.3 Sběr výzkumných dat.....	40
8.4 Analýza odpovědí respondentů.....	41
8.5 Ověření výzkumných hypotéz a zodpovězení výzkumné otázky	49
9 DOPORUČENÍ.....	52
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	60
SEZNAM TABULEK	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	62
PŘÍLOHA P1	63
PŘÍLOHA P2	66
PŘÍLOHA P3	67
ANOTACE	68

ÚVOD

V současné době nás technické vymoženosti provázejí na každém kroku. Jsou součástí naší denní rutiny a v mnoha ohledech nám usnadňují život. Přestože bychom jen obtížně hledali žáka či studenta, který neovládá práci s dnešními technologickými vymoženostmi, jako jsou mobilní telefony nebo počítače, zájem o studium technických oborů je pořád výrazně nižší, než je v současnosti zapotřebí. Navzdory mírnému zvýšení počtu přihlášek ke studiu technicky zaměřených studijních oborů v posledních letech, je absolventů stále méně, než si trh práce žádá.

Fenomén odborného vzdělávání se stává stále častěji diskutovaným tématem a na přetrvávající nedostatek kvalifikovaných pracovníků upozorňují jak odborníci z praxe v průmyslu, tak ekonomové a politici.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je tedy především analýza současného postoje žáků základních škol v Olomouckém kraji ke studiu technicky zaměřených oborů. V teoretické části práce bude zpracována literární rešerše, která je zaměřena na oblast vzdělávání v České republice, dále také na motivaci žáků a studentů při přípravě na budoucí povolání a trh práce. Praktická část práce bude zaměřena na analýzu poptávky po pracovních silách v oblasti technicky zaměřených oborů v Olomouckém kraji. Analyzována bude poptávka v roce 2020, ale pro objektivní srovnání také v roce 2019, protože trh práce v roce 2019 ještě nebyl poznamenán pandemií koronaviru, která otřásla situací jak na straně poptávky, tak na straně nabídky pracovních sil. Dále se budu zabývat strukturou odborného vzdělávacího systému v Olomouckém kraji a školami, které zde působí. Druhá část praktické části bude obsahovat výsledky dotazníkového šetření, kterého se zúčastní žáci devátých tříd vybraných základních škol na území celého Olomouckého kraje. Odpovědi respondentů budou graficky zpracovány a zjištěná data budou podrobně popsána. Na závěr navrhu prostřednictvím své bakalářské práce opatření, která povedou ke zvýšení zájmu o tyto obory mezi žáky základních škol v Olomouckém kraji.

Problematiku technického vzdělávání v Olomouckém kraji jsem si zvolila jako téma své bakalářské práce, protože již několik let pracuji ve firmě, která se s nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil v technických oborech dlouhodobě potýká. Při práci jsem si poprvé začala uvědomovat, jak tento rozpor mezi vzdělávacím systémem a požadavky trhu práce ovlivňuje podnikání a začala jsem se zajímat, proč tomu tak je.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Dosažené vzdělání je jedním z klíčových prediktorů, které mají vliv nejen na uplatnění jednotlivců na trhu práce, ale také na blahobyt a rozvoj celé společnosti. Vzdělávací systém by proto měl být prioritou každé vyspělé země.

Pod pojmem vzdělávání rozumíme proces získávání určité kvalifikace v daném oboru. Proces probíhá pod záštitou instituce, která daný druh vzdělávání poskytuje. Vzdělání dále označuje již ukončený proces a při něm dosaženou úroveň vzdělání. Jedná se také o soubor znalostí a dovedností získaných prostřednictvím vzdělávání (www.czso.cz).

Přístup ke vzdělání patří mezi oblasti hodnocené pomocí Indexu společenského rozvoje, který srovnává zejména společenské a ekonomické aspekty života v již více než 160 zemích. Žebříček každoročně sestavuje americká nezisková organizace Social Progress Imperative a Deloitte. V roce 2020 bylo tímto indexem porovnáno celkem 163 zemí, což představuje 98 % světové populace. Česká republika se v žebříčku umístila na 25. místě. Zřetelný posun zaznamenala země především v přístupu ke vzdělání a informacím. Na první příčce se umístilo Norsko, které si své prvenství udržuje již několik posledních let (www2.deloitte.com).

1.1 Vzdělávací soustava

Vzdělávací soustava České republiky zahrnuje mateřské, základní a střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, základní umělecké školy, školská zařízení a vysoké školy. S výjimkou vysokých škol, které se řídí zákonem o vysokých školách, podléhají ostatní výše jmenované instituce školskému zákonu. Školský zákon vstoupil v platnost 1. ledna 2005 (eacea.ec.europa.eu).

Členění vzdělávací soustavy

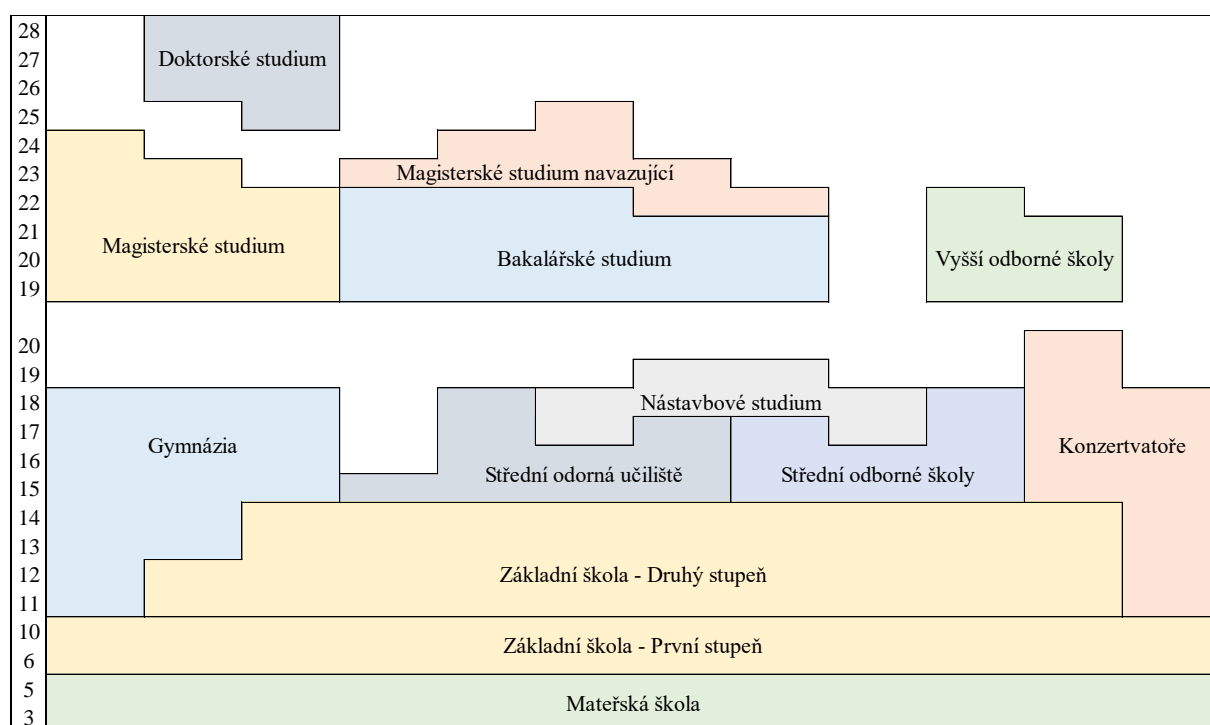
Vzdělávací systém můžeme rozdělit do čtyř základních skupin, kterými jsou preprimární, primární, sekundární a terciární vzdělání. Preprimární neboli předškolní vzdělávání je poskytováno mateřskými školami dětem od 2 do 6 let. V současné době je poslední rok předškolního vzdělávání povinný a musí jej tedy absolvovat každé dítě před vstupem na základní školu. Základní školy poskytují dětem primární a nižší sekundární vzdělání. Celková délka setrvání na základní škole je minimálně 9 let. Nižším sekundárním vzděláním je míněn druhý stupeň základní školy (eacea.ec.europa.eu).

Vyšší sekundární vzdělání získají studenti na středních školách, které zpravidla navštěvují ve věku 15 až 19 let. Středoškolské vzdělávání může být zakončeno několika způsoby,

a to podle zvolené střední školy či oboru. Je možné tak dosáhnout středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem či středního vzdělání s maturitní zkouškou. Maturitní zkouška je podmínkou a předpokladem pro vstup do terciárního vzdělávání. Sekundární a vyšší odborné vzdělání v uměleckém směru je možné získat studiem konzervatoře (eacea.ec.europa.eu).

Terciárním vzděláním označujeme studium vysoké či vyšší odborné školy. Vysokoškolské vzdělání dále obvykle rozlišujeme na bakalářský, magisterský a doktorský studijní program (eacea.ec.europa.eu).

Obrázek číslo 1 znázorňuje schéma vzdělávacího systému České republiky. Čísla v levém sloupci představují věk, který je pro studenta daného druhu studia obvyklý.

Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému ČR (Vlastní zpracování dle www.msmt.cz, ©2019)

Výše zmiňované rozdělení vychází z Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání neboli International Standard Classification of Education. Metodika byla vypracována organizací UNESCO a slouží zejména statistickým účelům (www.czso.cz).

Tabulka číslo 1 znázorňuje rozdělení vzdělávání dle metodiky Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání.

Tab. 1. Mezinárodní klasifikace vzdělávání (Kolář, 2012, s. 75)

Mezinárodní klasifikace vzdělávání		
ISCED 0	Předškolní stupeň školství: pre-primary education	mateřská škola
ISCED 1	Primární školství: primary education	1.-4./5. ročník ZŠ
ISCED 2	Nižší sekundární/střední školství: lower secondary education	6.-9. ročník ZŠ, nižší stupeň víceletých gymnázií
ISCED 3	Vyšší sekundární/střední školství: upper secondary education	gymnázia, SOŠ
ISCED 4	Nevysokoškolské terciální školství: non university tertiary education	vyšší odborné školy
ISCED 5	Vysokoškolské terciální školství: higher/university education	bakalářské a magisterské studium
ISCED 6	Doktorské studium: post-graduate/doctoral studies	

Správa vzdělávací soustavy

Státním orgánem, který vykonává správní činnost v oblasti školství a vzdělávání, je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy neboli MŠMT. Odpovědností MŠMT je především dohled nad vzdělávací soustavou republiky a zajištění kvality a rozvoje vzdělávání. Dále se zabývá například rozdělováním finančních prostředků mezi vzdělávací instituce, tvorbou rámcového obsahu výuky předškolního, základního a středního vzdělání nebo také stanovením pracovních podmínek pro výkon učitelského povolání (eacea.ec.europa.eu).

Zřizování veřejných škol spadá do kompetencí krajů a obcí. Kraje zřizují střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy. Obce mají pravomoc zřizovat mateřské a základní školy. Vysoké školy mají v České republice vysoký stupeň autonomie a vystupují jako samostatné právnické osoby, což jim umožňuje hospodařit a rozhodovat se nezávisle zejména v pracovněprávních vztazích. Autonomie se týká také tvorby a obsahu vzdělávacích programů, které mohou vysoké školy nabízet na základě udělené akreditace (eacea.ec.europa.eu).

1.2 Subjekty ve vzdělávání

V následující kapitole jsou definovány nejvýznamnější subjekty ve vzdělávání.

Objekt výchovy

Objektem výchovy je jakákoliv osoba, která je aktivním příjemcem výchovných záměrů. Může se jednat o dítě, žáka, studenta či dospělého člověka bez ohledu na věk. Objekt výchovy se na vlastní výuce aktivně podílí v rámci sebevýchovy (Kolář, 2012, s. 85).

Žák

Žák je označením učícího se subjektu vzdělávací instituce. Pojem se používá především v oblasti nižšího vzdělávání, konkrétně na základních školách. Povinností žáka je osvojení obsahu výuky a prokázání zvládnutí probírané látky (Kolář, 2012, s. 187).

Student

Student je příjemcem výuky na střední či vysoké škole. Studenty můžeme rozlišit na dvě skupiny, a to na studenty prezenčního studia a studenty kombinovaného studia. Studenti prezenčního studia se účastní výuky denně. Přítomnost na výuce je jejich základní povinností. Kombinované studium je realizováno především prostřednictvím řízeného samostudia, přičemž obsah učiva zůstává stejný (Kolář, 2012, s. 134).

Učeň

Pojmem učeň označujeme studenta odborného vzdělávání, především tedy středního odborného učiliště (Kolář, 2012, s. 153).

Učitel

Učitel je označení pro kvalifikovaného pracovníka, vzdělaného v pedagogickém oboru, jehož vzdělání poskytuje základ pro výchovně-vzdělávací práci s lidmi různých věkových kategorií. Učitel řídí činnost žáků ve výuce, vytváří vzdělávací plán a vhodné podmínky pro výuku (Kolář, 2012, s. 156).

1.3 Odborné technické vzdělávání

Odborné technické vzdělávání je samostatnou disciplínou, která má svá specifika. Od všeobecného vzdělávání, které poskytují například gymnázia, se liší zejména tím, že připravuje studenty na vstup do praxe. Rozvíjí nejen teoretické znalosti, ale i praktické dovednosti, které jsou pro výkon profese klíčové. Výuka je kombinací tradiční teoretické přípravy probíhající ve škole a odborné praktické přípravy, kterou absolvují studenti přímo na pracovišti (Průcha, 2019, s. 11).

Odborné technické vzdělávání je v současnosti velmi důležité, jelikož nás technika obklopuje na každém kroku. Využívání zařízení, která nám usnadňují práci a život je v dnešní době samozřejmostí pro většinu lidí na světě. Pecina (2017, s. 14) definuje techniku jako „*soubor uměle vytvořených prostředků pro potřeby člověka a souhrn postupů a činností při jejich výrobě a využití*“. Pecina vnímá techniku jako významnou součást naší reality, kterou představují nejen veškeré nástroje, zařízení, systémy, ale také materiály spolu s postupy jejich zpracování či výroby. (Pecina, 2017, s. 14)

Průcha (2019, s. 11) definuje odborné vzdělávání jako rozsáhlý systém, skládající se ze specifických druhů institucí, procesů v nich probíhajících a produkujících určité výsledky a efekty. Dále také determinant, který působí na celý tento systém.

Systém odborného vzdělávání pojímá širokou škálu specializovaných vzdělávacích institucí za účelem poskytnutí všech potřebných druhů vzdělání. Realizace odborného vzdělávání probíhá formou vzdělávacích programů, které umožňují studentům dosažení různých úrovní kvalifikace. V rámci českého vzdělávacího systému je možné absolvovat odborné vzdělávání v několika úrovních, a to v úrovni středního, postsekundárního, vyššího odborného, vysokoškolského, nebo v úrovni krátkého cyklu postsekundárního neterciárního vzdělání (Průcha, 2019, s. 16).

Technické vědy

Technické vědy mají v současném světě nedozírný význam. K technologickému pokroku dochází neustále a technika se stala součástí běžné reality. Technické vědy řadíme mezi takzvané vědy aplikované, a to právě díky jejich praktickému využití v běžném životě každého jedince. V oblasti technických věd dochází také k využití poznatků z jiných vědeckých oborů, kterými jsou například matematika, fyzika či chemie. (Pecina, 2017, s. 15)

Technické vědy jsou velmi obsáhlé a řadíme mezi ně například (Pecina, 2017, s. 15):

- stavebnictví,
- strojírenství,
- elektrotechniku a komunikaci,
- informační a komunikační technologie,
- chemické inženýrství,
- materiálové inženýrství,
- nanotechnologie
- a mnoho dalších.

Vývoj odborného vzdělávání v České republice

Odborné vzdělávání má v České republice bohatou tradici již od počátku 20. století. V roce 1920 fungovalo na území Československa celkem 129 škol poskytujících odborné vzdělání. Učňovské školství se v období komunistického režimu stalo součástí jednotné školské soustavy. S postupem času se ve vzdělávacích programech odborných škol začalo objevovat větší množství všeobecných předmětů (Pícl, 2015, s. 26).

V oblasti didaktiky technických předmětů nedošlo k žádnému posunu až do poloviny 20. století. Ve větší míře než samotní pedagogové, vyučovali technicky zaměřené předměty spíše řemeslníci se zkušenostmi v daném oboru. Ke vzniku teorie ve vzdělávání v oblasti technicky zaměřených předmětů došlo až v padesátých letech dvacátého století. Významnou změnou bylo rozšíření pedagogického vzdělávání mezi dosavadní učitele technických předmětů. (Pecina, 2017, s. 17)

Roku 1984 byla zřízena takzvaná střední odborná učiliště, která poskytovala studentům neboli učňům střední odborné vzdělání ve formě tříletých studijních programů či úplné střední odborné vzdělání, které bylo po čtyřech letech zakončeno maturitní zkouškou. Správa odborných učilišť byla v kompetenci státních podniků a jim nadřízených resortních ministerstev. Počty přijímaných učňů byly určovány podle kapacit výrobních podniků. Průmyslové a zemědělské podniky byly v tomto období také hlavním zdrojem financování odborného školství (Pícl, 2015, s. 26).

Po roce 1989 došlo k decentralizaci školství a školy získaly právní subjektivitu. Správa školství byla svěřena do kompetencí nově zřízených úřadů. Došlo také k rozvoji odborného školství a významnému nárůstu počtu studijních programů a oborů. Roku 1997 byl vydán Standard středoškolského odborného vzdělávání. Z důvodu zvýšení přehlednosti vzdělávacího systému došlo k omezení v tvorbě nových studijních programů. Odborné školství bylo negativně poznamenáno především zpřetrháním vazeb mezi školami a výrobními podniky v důsledku privatizace. Důsledkem byla mimo jiné změna ve financování odborného školství, na kterém se do této doby podílely výrobní podniky. Ekonomická stránka odborného školství byla dále v kompetenci Ministerstva hospodářství, následně Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a postupem času přešla do kompetence krajských úřadů (Pícl, 2015, s. 26).

Činnost školských úřadů oficiálně zanikla ke konci roku 2000. V lednu 2001 převzaly správu škol do své působnosti kraje. Docházelo také ke snižování podílu učňovského školství na odborném vzdělávání. Ve společnosti se prudce zvýšila poptávka po středoškolském studiu zakončeném maturitní zkouškou. Počet zájemců o studium průmyslových oborů, kterými je například strojírenství, hutnictví či chemie, zaznamenal výrazný pokles. Předmětem zájmu studentů začaly být především obory jako ekonomika, management či obchod a služby. Pokles zájmu o studium technicky zaměřených oborů se v průběhu let stabilizoval (Pícl, 2015, s. 27).

V současné době si ale můžeme všimnout výrazné nerovnováhy na trhu práce, konkrétně převisu poptávky po kvalifikované pracovní síle nad její nabídkou. Pecina (2017, s. 20) tvrdí,

že nedostatek kvalitních absolventů technicky zaměřených škol je vážným problémem, který v současné době trápí naši společnost. Šanci na zlepšení situace vidí v podpoře výuky technických předmětů již na základních školách. V budoucnu by mělo dojít také k významnější spolupráci mezi odbornými vzdělávacími institucemi a podnikatelskými subjekty. Pecina vidí současné nedostatky rovněž v nízké realizaci výzkumných projektů se zaměřením na rozvoj a zvýšení popularity odborného technického vzdělávání.

1.4 Vzdělanostní nesoulad na trhu práce v České republice

V současné době se trh práce potýká s nedostatkem absolventů odborného technického vzdělání. V důsledku přetrvávajícího nesouladu nabízené kvalifikace absolventů s požadavky zaměstnavatelů, vzniká potřeba přehodnotit dosavadní systém technického vzdělání v České republice. Na řešení aktuálního problému se podílí nejen resort školství, ale také reprezentanti firem a průmyslu. Společně usilují o obnovu propojení školských zařízení s institucemi z oblasti průmyslu. Dlouhodobým cílem je podpora technického vzdělávání na školách základních, středních a především vysokých. (Pecina, 2017, s. 20)

1.5 Vzdělanostní struktura obyvatelstva

Vzdělanostní struktura obyvatelstva je klíčovým ukazatelem kvality a úrovně lidských zdrojů, které daná země v určitém okamžiku nabízí. Z údajů o vzdělanostní struktuře obyvatelstva jednotlivých zemí, můžeme rovněž posuzovat celkovou úroveň rozvoje, kultury, a kvality života obyvatel. V současné době jsou to právě znalosti, které jsou nejcennějším zdrojem společnosti. Rozvoj vzdělanosti obyvatel má přímý dopad na budoucí rozvoj území po všech stránkách. Dopady můžeme pozorovat i v oblastech, které nejsou na první pohled zřejmé. Například díky rostoucí vzdělanosti žen dochází každým rokem ke snižování počtu úmrtí kojenců. Po celém světě dochází k neustálému pokroku v oblasti vzdělávání.

Vývoj vzdělanostní struktury obyvatelstva v České republice znázorňuje níže uvedená tabulka. Tabulka číslo 2 vychází z dat výběrového šetření pracovních sil prováděného Českým statistickým úřadem, které se týká občanů starších patnácti let (www.czso.cz).

Tab. 2. Vzdělání obyvatelstva ČR v letech 2009 až 2019 (czso.cz, © 2020)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celkem (v tis.)	9 009,3	9 015,4	8 964,7	8 964,6	8 951,5	8 932,6	8 935,7	8 928,7	8 929,2	8 941,8	8 963,5
základní vzdělání a bez vzdělání	1 581,1	1 500,2	1 445,5	1 407,7	1 336,7	1 279,1	1 269,6	1 243,6	1 217,4	1 220,6	1 224,7
střední bez maturity	3 223,3	3 191,0	3 158,3	3 122,9	3 089,3	3 061,7	3 046,7	3 025,7	2 963,5	2 913,2	2 963,0
střední s maturitou	3 057,2	3 086,6	3 032,9	3 021,2	3 029,0	3 049,8	3 030,3	3 004,9	3 038,5	3 075,1	3 050,9
vysokoškolské	1 147,2	1 236,3	1 327,2	1 411,9	1 495,7	1 541,3	1 587,8	1 653,7	1 708,2	1 730,9	1 723,1
Muži (v tis.)	4 391,2	4 392,8	4 366,8	4 368,0	4 362,1	4 352,3	4 355,9	4 353,7	4 355,7	4 365,8	4 381,1
základní vzdělání a bez vzdělání	563,8	526,4	508,8	504,0	485,8	459,4	460,2	459,7	449,1	459,3	475,9
střední bez maturity	1 893,3	1 868,0	1 850,2	1 824,8	1 805,3	1 782,4	1 781,8	1 766,3	1 725,1	1 712,0	1 726,6
střední s maturitou	1 323,5	1 348,2	1 321,3	1 326,0	1 320,6	1 344,4	1 339,7	1 313,3	1 347,9	1 359,0	1 347,8
vysokoškolské	610,2	649,6	686,0	712,6	750,0	765,6	773,4	814,2	832,8	834,3	830,4
Ženy (v tis.)	4 618,2	4 622,6	4 597,9	4 596,6	4 589,4	4 580,2	4 579,8	4 575,0	4 573,5	4 576,0	4 582,3
základní vzdělání a bez vzdělání	1 017,4	973,7	936,7	903,7	850,9	819,6	809,4	783,9	768,3	761,3	748,9
střední bez maturity	1 330,0	1 323,0	1 308,1	1 298,0	1 284,0	1 279,2	1 264,8	1 259,4	1 238,4	1 201,2	1 236,5
střední s maturitou	1 733,6	1 738,4	1 711,6	1 695,2	1 708,4	1 705,4	1 690,7	1 691,6	1 690,6	1 716,2	1 703,1
vysokoškolské	537,0	586,7	641,2	699,3	745,7	775,6	814,4	839,5	875,4	896,5	892,7
	Podíly v %										
Celkem											
základní vzdělání a bez vzdělání	17,5	16,6	16,1	15,7	14,9	14,3	14,2	13,9	13,6	13,7	13,7
střední bez maturity	35,8	35,4	35,2	34,8	34,5	34,3	34,1	33,9	33,2	32,6	33,1
střední s maturitou	33,9	34,2	33,8	33,7	33,8	34,1	33,9	33,7	34,0	34,4	34,0
vysokoškolské	12,7	13,7	14,8	15,7	16,7	17,3	17,8	18,5	19,1	19,4	19,2
Muži											
základní vzdělání a bez vzdělání	12,8	12,0	11,7	11,5	11,1	10,6	10,6	10,6	10,3	10,5	10,9
střední bez maturity	43,1	42,5	42,4	41,8	41,4	41,0	40,9	40,6	39,6	39,2	39,4
střední s maturitou	30,1	30,7	30,3	30,4	30,3	30,9	30,8	30,2	30,9	31,1	30,8
vysokoškolské	13,9	14,8	15,7	16,3	17,2	17,6	17,8	18,7	19,1	19,1	19,0
Ženy											
základní vzdělání a bez vzdělání	22,0	21,1	20,4	19,7	18,5	17,9	17,7	17,1	16,8	16,6	16,3
střední bez maturity	28,8	28,6	28,4	28,2	28,0	27,9	27,6	27,5	27,1	26,2	27,0
střední s maturitou	37,5	37,6	37,2	36,9	37,2	37,2	36,9	37,0	37,0	37,5	37,2
vysokoškolské	11,6	12,7	13,9	15,2	16,2	16,9	17,8	18,4	19,1	19,6	19,5

Z údajů v tabulce je patrné, že v posledních deseti letech došlo k významnému zlepšení úrovně vzdělání obyvatelstva. Největší rozdíly jsou zjevné zejména v oblasti vysokoškolského vzdělání, kde došlo v průběhu let k podstatnému zvýšení počtu absolventů. V roce 2009 mělo vysokoškolské vzdělání pouhých 12,7 % obyvatel, zatímco v roce 2019 se hodnota zvýšila na 19,2 %. Velký posun byl zaznamenán především u absolventek vysokých škol, jejichž počet v průběhu let zvýšil z 11,6 % na 19,5 %. Podíl žen s ukončeným vysokoškolským vzděláním je v současné době o půl procenta vyšší než podíl mužů (www.czso.cz).

V průběhu sledovaného období nedošlo k významným výkyvům v počtu osob se středním vzděláním s maturitou. Jejich procentuální zastoupení se v jednotlivých letech pohybovalo kolem 34 %. Střední vzdělání bez maturity zaznamenalo v průběhu let mírný pokles. Na počátku sledovaného období mělo střední vzdělání bez maturity 35,8 %, v průběhu následujících deseti let se hodnota snížila na 33,1 %. Počet obyvatel bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním zaznamenává kontinuální pokles a v současnosti se jedná pouze o necelých 14 % populace (www.czso.cz).

2 MOTIVACE

Motivace plní v životě každého člověka nezastupitelnou úlohu. Záslouhou zejména vnitřní motivace jsme podněcováni k dosahování cílů, které nás v životě posouvají dál a umožňují nám růst a stávat se lepšími lidmi. V oblasti vzdělávání se motivací musíme zabývat z různých důvodů. Dle mého názoru, je jedním z hlavních důvodů poznání motivace žáka či studenta, které umožňuje nalézt vhodný způsob, jak k němu přistupovat a podněcovat ho k lepším výkonům. Zjistíme-li, co daného jedince při studiu motivuje, můžeme dále využít získané poznatky a ovlivnit jeho profesní dráhu požadovaným směrem. Tato bakalářské práce se zabývá problematikou nedostatku kvalifikovaných absolventů technicky zaměřených oborů na trhu práce v Olomouckém kraji. Považuji tedy za důležité, věnovat se tématu motivace, která může pomoci odhalit důvod nízkého zájmu o studium zmiňovaných oborů.

Koncept motivace je založen na účelovém chování člověka v každodenním životě. Lidé si v průběhu svého života kladou různé cíle. Jejich důležitost se během lidského života často mění. S dosažením jednoho cíle vzniká touha dosáhnout dalšího. Abychom byli schopni daných cílů dosáhnout, musíme měnit své chování v souladu s nimi a průběžně se přizpůsobovat aktuálním podmínkám. Motivací nazýváme činitele podněcující organismus k požadovanému chování, které má za následek dosažení stanoveného cíle a s ním spojeného uspokojení (Helus, 2018, s. 128).

Vytyčování náročných cílů a snaha o jejich dosažení je podstatou výkonové motivace. Zejména v dětství jsou projevy výkonové motivace spojovány s vyšší inteligencí. Její časné projevy mohou poukazovat na vysokou inteligenci v dospělosti (Pugnerová, 2019, s. 123).

2.1 Motivy a potřeby

Motivem je samotná příčina určitého chování. Vyvolává a udržuje aktivitu jedince, která je zaměřena na dosažení vytyčeného cíle. Motivy pomáhají pochopit, co je důvodem jednání člověka. Ovlivňují je lidské emoce, potřeby, názory a vše, co je pro jedince v danou chvíli důležité. Vznik motivu ovšem nezáleží pouze na vnitřním prostředí jedince, ale také na vnějších podmínkách a podnětech (Vágnerová, 2016, s. 329).

Vychází-li podnět k aktivitě zevnitř, jedná se o potřebu. Potřeba podněcuje impuls k aktivitě, jejímž cílem je uspokojení potřeby, ať už je jakákoliv. Samotná potřeba je určitým pocitem nedostatku, který si jedinec uvědomuje a k jejímu uspokojení usměrňuje své chování požadovaným směrem (Vágnerová, 2016, s. 330).

Motivačním působením z vnějšího okolí je takzvaná pobídka. Vnější pobídka vyvolá v jedinci vznik potřeby. Jedná se zejména o potřebu vyhnout se problémům či trestu, nebo naopak získání odměny za požadované chování (Vágnerová, 2016, s. 330).

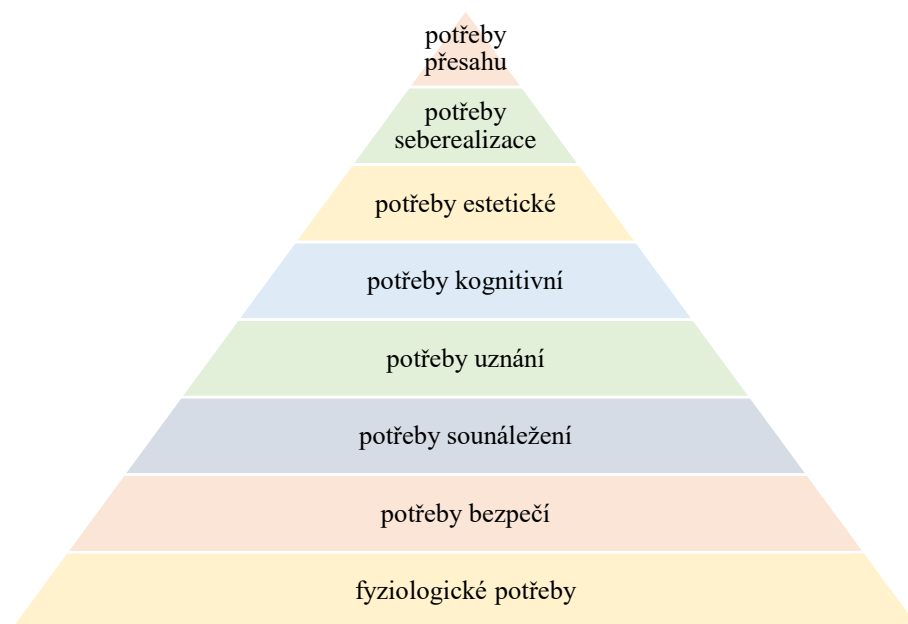
2.3 Teorie motivace

Studiem motivace se v minulosti zabývalo množství významných osobností zejména z oblasti psychologie. Mezi vůbec nejvýznamnější patřil zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud, který považovat motivaci za centrum lidské osobnosti. Podle Freuda je veškeré chování poháněno motivy, z nichž většinu si ani neuvědomujeme (Blatný, 2010, s. 15).

Nejznámější teorií je ale bezesporu koncepce hierarchického uspořádání potřeb, která je dílem Abrahama Maslowa. Maslow rozčlenil lidské potřeby z hlediska nutnosti jejich uspokojení. Základní potřeby, související s fyziologickým stavem člověka, tvoří nejnížší část pomyslné pyramidy. Jedná se zejména o potřeby jídla, pití, spánku, kyslíku a podobně. Uspokojení těchto základních potřeb je prioritou, jelikož souvisí se samotným přežitím organismu (Helus, 2018, s. 130).

Vyšší příčky jsou věnovány potřebám, které souvisejí s mezilidskými vztahy a subjektivními hodnotami jedince. Nejvyšší příčky pyramidy zaujímá potřeba seberealizace a takzvané potřeby přesahu. Snaha o uspokojení těchto potřeb bývá mimo jiné realizována právě prostřednictvím vzdělávání a dosažení osobních cílů (Helus, 2018, s. 130).

Obrázek číslo 2 znázorňuje hierarchické uspořádání potřeb dle teorie Abrahama Maslowa.

Obr. 2. Maslowova pyramida potřeb (Helus, 2018, s. 130)

Dalším významným přínosem v oblasti teorie motivace byla dvoufaktorová motivačně-hygienická teorie pracovní motivace, jejímž autorem je psycholog Frederick Herzberg. Herzbergova teorie byla významným přínosem zejména pro oblast managementu, jelikož její pochopení napomáhá efektivnějšímu řízení lidských zdrojů na základě pracovní motivace zaměstnanců. Podle Herzberga mají na pracovní motivaci vliv především dva typy faktorů. Jedná se o faktory vnější neboli hygienické a faktory vnitřní, takzvané motivátory. Mezi hygienické faktory řadíme především faktory pracovního prostředí, bezpečnost práce, odměnu za práci či vztahy v kolektivu. Pod pojmem motivátor můžeme rozumět například uznání za dobře odvedenou práci, kariérní růst nebo odpovědnost za určitý úkol. Oba druhy faktorů mohou na pracovišti působit pozitivně nebo negativně. Na základě typu působení mají vliv na pracovní spokojenost pracovníka a také na jeho motivaci (Pauknerová, 2012, s. 173).

Mají-li hygienické faktory pozitivní charakter, nemají vliv na spokojenost či nespokojenost pracovníka a ani na jeho motivaci. Ovšem při jejich negativním působení, jsou příčinou pracovní nespokojenosti. Vyvolávají u pracovníka negativní emoce a snižují jeho motivaci. Motivátory působí na pracovní motivaci jiným způsobem. Jejich absence nevyvolává u pracovníků nespokojenost, ale ani spokojenost. Převažuje neutrální pocit a nedochází tak k přímému působení na motivaci pracovníků. Působí-li na pracovišti motivátory příznivě, podporují spokojenost a také pracovní motivaci (Pauknerová, 2012, s. 174).

Za zmínku stojí také přínos Douglase McGregora, kterým je jeho Teorie X a teorie Y. McGregor tvrdí, že pokud nadřízený pracovník předpokládá u svého podřízeného jistý typ chování a na základě tohoto předpokladu k němu přistupuje, může u podřízeného daný typ chování po čase opravdu vyvolat. Teorie X a teorie Y předpokládají protikladné chování pracovníků. Teorie X je založena na očekávání, že člověk přistupuje k práci s odporem a hledá způsoby, jak se vynaložení úsilí vyhnout. Pracovník dle dané teorie vyžaduje direktivní styl vedení a k práci musí být donucen. Teorie Y pracuje s opačným předpokladem a považuje člověka za pracovitěho a zodpovědného, který usiluje o svůj osobní rozvoj a kvalitní odvedení zadané práce. Teorie mohou sloužit jako základ pro rozhodování o druhu motivace, který je v pracovním prostředí vhodné využít (Pauknerová, 2012, s. 177).

2.4 Motivace žáků ve výuce

Motivace žáků je souborem motivů podněcujících k učební činnosti. Motivace je rovněž podmínkou úspěšného pochopení a osvojení probírané látky. Má přímý vliv na koncentraci žáka a schopnost dlouhodobého uchování osvojených znalostí. V oblasti vzdělávání hrají významnou roli především vnitřní motivy, které vzbuzují v žákovi přirozenou potřebu poznání a dosahování úspěchů. Úkolem učitele je ovlivňování žáka vnějšími pobídkami, čehož dosahuje vytvořením žádoucí situace ve třídě (Kolář, 2012, s. 77).

Podle Krejčové (2011, s. 119) je možné členit motivy žáků ve výuce na základě jejich zaměření. Z tohoto hlediska rozlišujeme dvě skupiny žáků. První skupina je zaměřena na zvládnání předložených úkolů. Jedná se o žáky, kteří jsou motivováni k osobnímu rozvoji a důkladnému nastudování a pochopení probírané látky. Motivace těchto žáků je především vnitřní. Skupinu druhou tvoří žáci zaměřeni na podání výkonu. Na tento typ žáků působí motivace spíše z vnějšího prostředí. Jejich cílem je především uznání, kterého se jim dostává z okolí. Žáci jsou orientováni na dosažení co nejlepšího výsledku a předvedení svých schopností před ostatními. Porozumění učivu a duševní rozvoj není hlavním cílem výuky.

Motivaci žáků dále rozlišujeme na obecnou a situační. Obecná motivace vychází z podstaty osobnosti daného žáka a projevuje se vysokou výkonovou orientací. Potřeba dosahování cílů ve vzdělávání je pro žáka přirozená a je rovněž důležitým osobnostním rysem. Situační motivace je podmíněna zajímavostí probíraného učiva pro konkrétního žáka. Ovlivněna může být také klimatem ve třídě či kvalitou vyučování, které škola poskytuje. Vyučující posiluje motivaci žáků například pestroostí obsahu učiva, organizací výuky či propojováním obsahu probíraného učiva se znalostmi a zkušenostmi žáků (Kolář, 2012, s. 77).

2.5 Postoje a jejich utváření

Lidské postoje jsou důležitou součástí sebepojetí spolu s přáními, představami či myšlenkami. Jejich studiem se zabývá sociální psychologie, která se tímto snaží lépe porozumět lidskému chování či jej dokonce predikovat. Současná psychologie definuje postoje jako relativně stálé psychické dispozice, které mají vliv na způsob, jakým reagujeme na různé aspekty života a světa kolem nás. Vztahují se ke specifickému předmětu, osobě, ideji, vlastnosti nebo situaci. Jednoduše k čemukoliv, co pro daného jedince existuje (Jedlička, 2018, s. 108).

K utváření postojů dochází v průběhu celého lidského života, a to dokonce dříve, než bychom možná čekali. Některé postoje jsou již vrozené, jiné získáváme postupně díky našim osobním zkušenostem či získávání nových znalostí. Významnou roli při utváření postojů hraje také

takzvané sociální učení, při němž získává jedinec poznatky zprostředkovaně od svého okolí (Výrost, Slaměnik, Sollárová, 2019, s. 101).

Postoje mohou být snadno zaměňovány s motivy. Oba termíny spolu úzce souvisejí a nemusí být vždy snadné je od sebe odlišit. Motivы představují hybnou sílu, která podněcuje potřebu chovat se určitým způsobem. Naproti tomu postoje se vztahují k osobním hodnotám a odrážejí v sobě kvality osobnosti. Postoje v sobě nemají dynamizující funkci a nejsou tak přímou příčinou určitého jednání (Jedlička, 2018, s. 110).

2.5.1 Funkce postojů

V průběhu každého dne je člověk vystavován nesčetnému množství různých podnětů. Setkáváme se s lidmi, vnímáme kolem sebe různé předměty a ocitáme se v rozmanitých situacích. Ačkoliv je tohle všechno běžnou součástí života, každodenní orientace ve změti rozličných podnětů nemusí být vždy snadná. Postoje plní funkci jakýchsi vodiček, která nám usnadňují orientaci v prostředí a vnášejí do našeho jednání určitý řád. Jedlička (2018, s. 111) dodává, že „...*při opakovaném styku s předměty, osobami či situacemi jedinec není nucen improvizovat, ovládá ekonomičtější způsoby chování, které mu umožňují minimalizovat zkoumání a interpretaci předmětů, osob či situací*“.

Postoje obecně plní čtyři základní funkce, kterými jsou:

- adaptační funkce,
- ego-defenzivní funkce,
- hodnotově-expresivní funkce,
- a kognitivní funkce.

Adaptační funkce je založena na předpokladu, že lidské postoje jsou zaměřeny na dosažení určitého cíle. Po dosažení stanoveného cíle obvykle následuje odměna a pocit uspokojení. Snaha tuto odměnu získat vede k zavržení postojů, po nichž by naopak následovaly tresty. Ego-defenzivní neboli obranná funkce slouží k posílení sebevědomí osoby, která svým postojem vyjadřuje oprávněnost svého chování a přednost vlastní osoby. Hodnotově-expresivní funkce, jak vyplývá již z jejího názvu, slouží k vyjádření vlastních hodnot. Prostřednictvím postojů můžeme okolí sdělit co považujeme za důležité a v co věříme. Kognitivní funkce slouží ke snazšímu porozumění světu kolem nás a lepší orientaci v něm. Postoje umožňují hodnotit okolní prostředí a hodnocení uchovat do budoucna, kdy se s daným podnětem setkáme znovu. Při opětovné konfrontaci plní postoj funkci návodu, podle kterého je možné se řídit a v případě potřeby rychle reagovat (Jedlička, 2018, s. 111).

2.5.2 Změny postojů

Z poznatků v oblasti sociální psychologie vyplývá, že nejvýznamnějším prostředkem, způsobujícím změny postojů jedince, je takzvaná persvaze neboli přesvědčování. Zdrojem informací, které mohou způsobit změnu postoje, může být například osoba, zpráva na internetu či v novinách, kniha, informační leták a mnoho dalších. Významný vliv na změnu postoje má věrohodnost zdroje, který informaci obsahuje. Věrohodný zdroj prudce zvyšuje šanci na změnu postoje u daného jedince. Na straně příjemce informace hrají klíčovou roli faktory jako věk a pohlaví. Mladší jedinci jsou v důsledku nedostatku osobních zkušeností snadněji ovlivnitelní. Z realizovaných výzkumů také vyplývá, že ženy jsou k novým informacím vstřícnější a ke změně postoje u nich rovněž může dojít snáze. (Výrost, Slaměník, Sollárová, 2019, s. 109)

Přesvědčování vychází z předpokladu pasivity jedince, který je příjemcem persvazivní informace. Ke změně postoje může ovšem dojít i aktivní participací v určité situaci, ve které se jedinec ocitne a která jistým způsobem ovlivní jeho vnímání daného podnětu. (Výrost, Slaměník, Sollárová, 2019, s. 109)

3 TRH PRÁCE V ČESKÉ REPUBLICE

Problematika trhu práce má nedožrnný význam pro hospodářství každé země na světě. Příjmy ze zaměstnání jsou hlavním zdrojem obživy pro většinu domácností. Stav na trhu práce má tak dopad především na domácnosti, ale v konečném důsledku ovlivňuje celkový stav národní ekonomiky i její budoucí vývoj.

Trh práce patří do skupiny trhů výrobních faktorů. Výrobním faktorem, k jehož směně zde dochází, je práce. Jurečka (2018, s. 258) definuje práci jako „...*vědomé vynakládání duševní a svalové energie lidí zaměřené k uspokojování jejich potřeb*“. Dále dodává, že práce „...*je primárním a nejdůležitějším výrobním faktorem*“. Odměnou za poskytnutí výrobního faktoru práce je mzda, která představuje nejčastěji peněžní příjem.

3.1. Nabídka na trhu práce

Nabídku na trhu práce tvoří lidé, kteří učiní rozhodnutí, vzdát se části svého volného času a poskytnout tento čas výměnou za peněžní odměnu zaměstnavateli. Peněžní odměna neboli mzda bývá hlavním důvodem pro upřednostnění práce na úkor volného času. Můžeme tedy říci, že mzda je cenou volného času člověka (Holman, 2016, s. 264).

Jak již bylo výše zmíněno, peněžní mzda, respektive statky, které si za ni můžeme na trhu koupit, představují nejvýznamnější argument pro obětování volného času. Nejedná se ale ovšem o argument jediný. Důležitou roli při rozhodování hrají i faktory neekonomické povahy. Konkrétně se může jednat například o uspokojení potřeby seberealizace, sociální status spojený s daným povoláním či snahu přispět svým jednáním k rozkvětu společnosti. Důvody jsou individuální a vychází z jedinečné osobnosti každého člověka (Jurečka, 2018, s. 259).

3.2 Poptávka na trhu práce

Poptávku po práci na trhu tvoří firmy, pro které je pracovní síla klíčovým výrobním faktorem. Rozhodování firem při plánování potřebného objemu a struktury lidských zdrojů je ovlivňováno poptávkou po hotových výrobcích a službách na trhu. V případě poptávky na trhu práce a poptávky na trhu zboží a služeb platí přímá úměrnost. Čím více vzroste poptávka po zboží a službách, tím větší množství práce budou firmy poptávat (Jurečka, 2018, s. 265).

3.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost na trhu práce je způsobena nerovnováhou mezi nabídkou a poptávkou. Vzniká ve chvíli, kdy nabídka pracovní síly převyšuje poptávku po práci. Nezaměstnaný člověk je charakteristický zejména tím, že práci aktivně hledá. Pomocnou ruku mu může poskytnout

Úřad práce, který eviduje nezaměstnané občany a je nápomocen ve složité sociální situaci, kterou nezaměstnanost nepochybně je. Z evidence Úřadu práce vychází data týkající se registrované nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti je poměrem celkového počtu nezaměstnaných lidí a ekonomicky aktivní části obyvatelstva (Holman, 2016, s. 278).

Základními druhy nezaměstnanosti jsou:

- frikční nezaměstnanost,
- cyklická nezaměstnanost,
- strukturální nezaměstnanost,
- sezónní nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost

Krátkodobou nezaměstnanost zapříčiněnou vybíráním vhodného pracovního místa nazýváme nezaměstnaností frikční. Tato dočasná nezaměstnanost může být způsobena například změnou pracovního místa vlivem stěhování, hledáním pracovního uplatnění po absolvování školy nebo pouze hledáním lepší pracovní příležitosti, než nabízelo zaměstnání předcházející (Lipovská, 2017, s. 90).

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost vzniká v důsledku cyklického vývoje ekonomiky. Jedná se zejména o období recese a následné hospodářské krize. Především v období krize je řada zaměstnavatelů nucena propustit část svých zaměstnanců. Ve chvíli, kdy dochází k zotavení a opětovnému růstu ekonomiky, začíná cyklická nezaměstnanost opět klesat (Lipovská, 2017, s. 91).

Strukturální nezaměstnanost

Dojde-li na trhu práce k nesouladu mezi kvalifikací, kterou disponují uchazeči o zaměstnání a dovednostmi, které u svých potenciálních zaměstnanců hledají firmy, vzniká strukturální nezaměstnanost. Může k ní dojít také v důsledku nadměrné nabídky určitého druhu kvalifikace, který ale zaměstnavatelé v dané chvíli nepotřebují (Lipovská, 2017, s. 91).

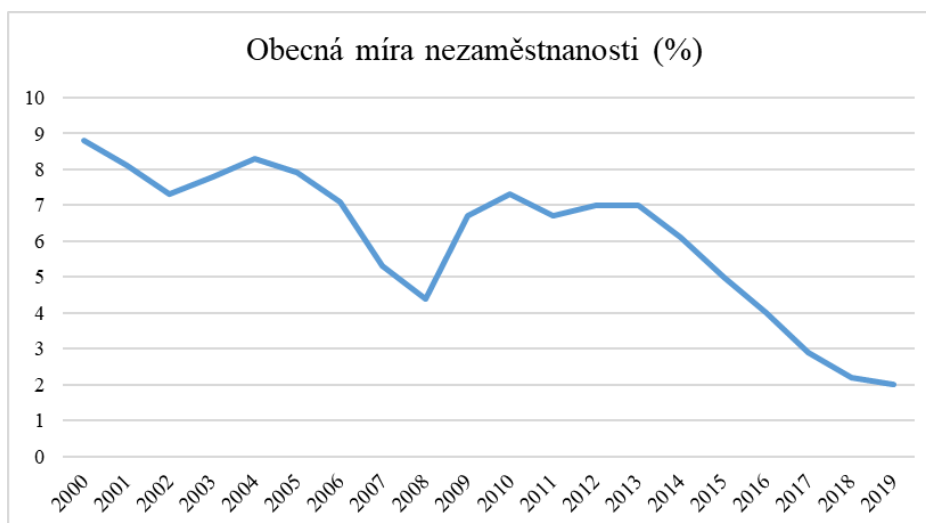
Sezónní nezaměstnanost

Vznik sezónní nezaměstnanosti je spojen se skutečností, že existuje řada prací, které nelze vykonávat v průběhu celého kalendářního roku. Sezónní nezaměstnanost se dotýká nejčastěji pracovníků z oblasti cestovního ruchu, zemědělství, stavebního průmyslu či gastronomie (Lipovská, 2017, s. 91).

3.4 Vývoj nezaměstnanosti v posledních letech

Mezi roky 2000 a 2005 se úroveň nezaměstnanosti pohybovala okolo hranice 8 %. Po roce 2005 došlo k výraznému poklesu nezaměstnanosti. V roce 2008 poklesla míra nezaměstnanosti na 4,4 %. Ve stejném roce ovšem došlo k celosvětové ekonomické krizi, která zapříčinila opětovný růst nezaměstnanosti. Růst dosáhl svého vrcholu v roce 2010, ve kterém byla míra nezaměstnanosti 7,3 %. Od roku 2013 docházelo v České republice k soustavnému poklesu hodnoty míry nezaměstnanosti. Na konci roku 2019 poklesla nezaměstnanost na pouhých 2 % (www.czso.cz).

Obrázek číslo 3 graficky znázorňuje vývoj obecné míry nezaměstnanosti v České republice v průběhu posledních dvaceti let.

Obr. 3 - Obecná míra. Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000 až 2019 (Vlastní zpracování dle www.czso.cz, ©2020)

V současné chvíli dochází k opětovnému růstu nezaměstnanosti v důsledku pandemie koronaviru, která zasáhla celý svět. Pandemie již způsobila výrazný ekonomický propad a ovlivnila také situaci na trhu práce. Růst nezaměstnanosti se dotknul téměř všech odvětví. Výjimkou byl například stavební průmysl, kde došlo k meziročnímu nárůstu zaměstnanosti o 0,4 %. Pandemie prozatím nepoznamenala nepříznivým způsobem ani zaměstnanost ve veřejné správě, vzdělávání, obraně, zdravotnictví a sociálních službách (www.statistikaamy.cz).

Největší propad zaměstnanosti zaznamenala odvětví, která jsou spjata s turistickým ruchem, jako je například ubytování a pohostinství, kde došlo k meziročnímu poklesu o 5,4 %, dále také doprava, kulturní, zábavní a rekreační činnosti. K poklesu došlo také v odvětví obchodu, zemědělství, lesnictví a rybářství (www.statistikaamy.cz).

Níže uvedená tabulka číslo 3 znázorňuje vývoj míry nezaměstnanosti od konce roku 2019. Obsažená data jsou zjišťována Českým statistickým úřadem v rámci Výběrového šetření pracovních sil. Z dat v tabulce je patrný mírný nárůst nezaměstnanosti, která bude v následujících měsících pravděpodobně dále stoupat (www.czso.cz).

Tab. 3. Vývoj míry nezaměstnanosti 2019/2020 (www.czso.cz, ©2020)

Ukazatel	3. čtvrtletí 2019	4. čtvrtletí 2019	1. čtvrtletí 2020	2. čtvrtletí 2020	3. čtvrtletí 2020
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	2,1	2	2	2,4	2,9

3.5 Státní politika zaměstnanosti

Situace na trhu práce má zásadní vliv na hospodářství celé země, je proto pochopitelné, že se stát snaží svojí politikou korigovat dění na trhu práce, je-li to zapotřebí. Hlavním cílem státní politiky zaměstnanosti je dosažení souladu mezi nabídkou pracovní síly a poptávkou po pracovní síle. Dále se snaží podpořit zapojení veškerého ekonomicky aktivního obyvatelstva do pracovního procesu, dohlíží na práva občanů na trhu práce a pomáhá odstraňovat překážky, které by mohly občany omezovat. K zásahům dochází zejména prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti (www.uradprace.cz).

Správa trhu práce spadá do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí, které je autorem dokumentu Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020, podle kterého v současné době postupuje. Dokument stanovuje priority politiky zaměstnanosti v návaznosti na závažné problémy, které trh práce aktuálně postihují. V současné době jsou priority stanoveny takto:

1. Podpora přístupu k zaměstnání, zejména pro skupiny ohrožené na trhu práce.
2. Podpora rovnosti mužů a žen na trhu práce.
3. Přízpůsobení podniků, zaměstnanců a nezaměstnaných, změnám a potřebám trhu práce.
4. Rozvoj služeb zaměstnanosti (www.mpsv.cz).

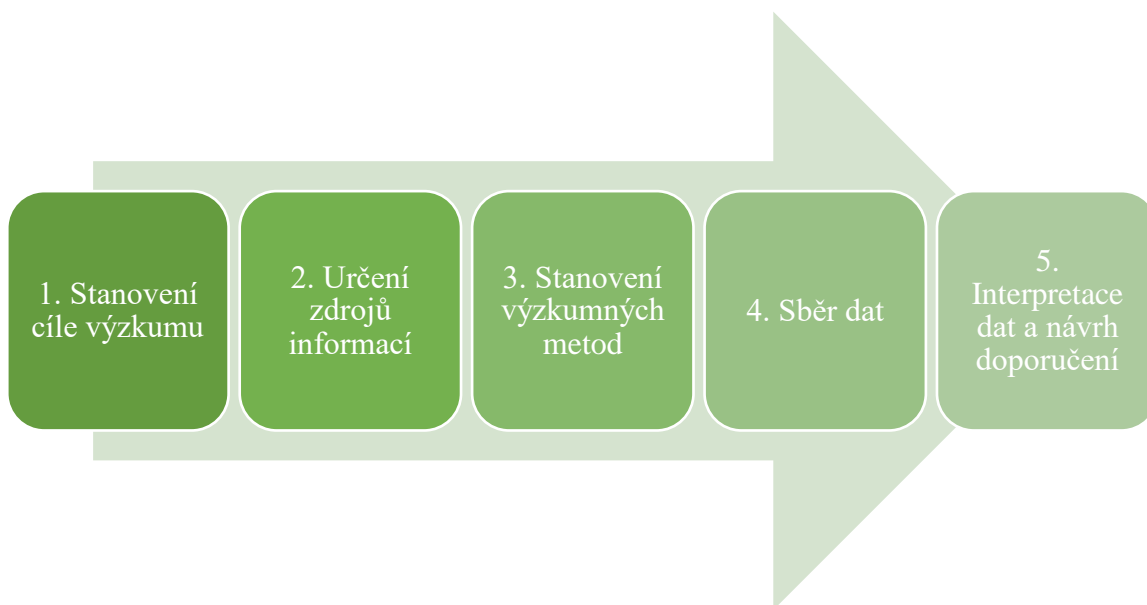
Problematika nesouladu kvalifikace absolventů s potřebami zaměstnavatelů na trhu práce, je součástí priority číslo 3. Ministerstvo práce a sociálních věcí dodává, že „...se český vzdělávací systém potýká s problémy v oblasti nedostatečného rozvoje technického a učňovského vzdělávání a projevují se problémy ve vazbě vzdělávacího systému na potřeby trhu práce“. Další významný problém vidí také v oblasti vysokoškolského studia, které neposkytuje dostatečné množství prakticky zaměřených oborů (www.mpsv.cz).

Ministerstvo práce a sociálních věcí chce prostřednictvím nástrojů dosáhnout stavu, kdy bude vzdělávací soustava efektivně propojena se systémem trhu práce a bude moci pružněji reagovat na aktuální potřeby pracovních sil. Nástroje jsou zaměřeny zejména na predikci vývoje trhu práce a potřebných pracovních sil. Dále také na podporu vzdělávání a prohloubení kvalifikace nejen stávajících a budoucích studentů, ale i zaměstnanců, kteří již na trh práce vstoupili (www.mpsv.cz).

4 MARKETINGOVÝ VÝZKUM

Karlíček (2018, s. 84) definuje marketingový výzkum jako „...*systematický sběr, analýzu a interpretaci informací, které jsou východiskem pro marketingové rozhodování*“. Cílem marketingového výzkumu je shromáždění určitého typu potřebných informací o prostředí, ve kterém se pohybujeme. V praxi je výzkum realizován především marketéry, kteří se na problematiku marketingu specializují. Cílem jejich snažení je zmírnění míry nejistoty, která je neodmyslitelně spjata s dnešním turbulentním prostředím. Marketingový výzkum má v praxi významné uplatnění v oblasti podnikání, kde se jeho prostřednictvím snaží marketéři předvídat vývoj trhu či potřeby a přání svých stávajících i potenciálních zákazníků.

Realizace marketingového výzkumu probíhá v několika fázích, které jsou znázorněny pomocí následujícího obrázku číslo 4.

Obrázek 4 Projekt marketingového výzkumu (Kotler, 2007, s. 406)

Marketingový výzkum má široké uplatnění, které se neomezuje pouze na oblast podnikání. Výsledky výzkumu lze využít kdekoliv, kde jsou zapotřebí různé druhy informací k vytvoření podkladů pro efektivní a správné rozhodování.

4.1 Zdroje dat

Přesná a aktuální data jsou základem každého kvalitního marketingového výzkumu. Pod pojmem data rozumíme zápisy slov, čísel, obrazů či zvuků. Zápisy mohou mít písemnou či elektronickou podobu. Abychom mohli nashromážděná data použít, musíme je správně interpretovat a analyzovat. Tímto způsobem se data přetvářejí na informace, které mají vypovídací hodnotu pro své uživatele (Tahal, 2017, s. 25).

Dle Tahala (2017, s. 31) existuje celá řada způsobů, jakými můžeme data pro marketingový výzkum nashromáždit. Mezi nejpopulárnější metody patří dotazníkové šetření, rozhovory s respondenty, měření, pozorování či experiment.

4.2 Kvalitativní a kvantitativní výzkum

Nejzákladnější členění, se kterým se v oblasti marketingového výzkumu můžeme setkat, vychází z otázek, na které chceme prostřednictvím šetření nalézt odpovědi. Hledáme-li důvod jako odpověď na otázku, proč se daný jev vyskytuje, realizujeme kvalitativní výzkum. Zajímá-li nás spíše počet určitých jevů, snažíme se nalézt odpověď na otázku „Kolik?“, je na místě provést kvantitativní marketingový výzkum (Karlíček, 2018, s. 92).

Kvalitativní výzkum je soustředěn zejména na porozumění příčinám chování a postojům, které respondenti zaujmají. Při realizaci kvalitativního výzkumu využíváme především rozhovorů, které mohou být například skupinové, individuální či expertní. V případě kvantitativního výzkumu pracujeme s daty, která poskytují možnost statistického zpracování, díky čemuž jsou snadněji vyhodnotitelná. Data získáváme prostřednictvím dotazníkového šetření, měření či z již existujících databází. Interpretace dat získaných kvantitativním výzkumem se tradičně provádí formou tabulek nebo grafů (Tahal, 2017, s. 31).

4.3 Primární a sekundární výzkum

Primární výzkum spočívá ve shromažďování dat takzvaně přímo v terénu. Jedná se o nová data, která popisují aktuální situaci v marketingovém prostředí. Naproti tomu sekundární výzkum neboli výzkum od stolu je charakteristický tím, že při něm dochází k analýze dat, která již dříve byla shromážděna či publikována. Sekundární data je možné získat například z existujících databází podniku či jiné instituce, z archivu nebo veřejně přístupných publikací, které poskytují státní instituce. Sekundární data mohou být použita jako základ pro primární výzkum (Hálek, 2017, s. 176).

Tahal (2017, s. 28) dodává, že analýza sekundárních dat, před začátkem primárního šetření, má pro výzkumné pracovníky významný užitek. Slouží především pro lepší orientaci ve zkoumané oblasti, díky čemuž je primární výzkum efektivnější. Při zjištění dostatečného množství relevantních sekundárních dat, nemusí k realizaci primárního výzkumu dojít vůbec, což může být pro výzkumníky výhodné zejména po finanční stránce.

5. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO ZPRACOVÁNÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE

Teoretická část této bakalářské práce se zabývá problematikou vzdělávání v České republice a s ní neodmyslitelně spojenou situací na trhu práce. Úvod teoretické části představuje stručný vhled do problematiky a zabývá se zejména nesouladem mezi požadavky zaměstnavatelů na trhu práce a současnou nabídkou kvalifikace, se kterou přicházejí na trh práce potenciální zaměstnanci.

První kapitola nese název *Vzdělávání v České republice*. Kapitola se zabývá především vzdělávací soustavou naší země, jejím členěním a správou. Dále jsou definovány základní pojmy, se kterými se v oblasti vzdělávání setkáváme. Samostatnou podkapitolu tvoří problematika odborného technického vzdělávání na území České republiky. V závěru první kapitoly je charakterizována vzdělanostní struktura obyvatelstva a její vývoj v letech 2000 až 2019.

Následující kapitola je věnována tématu motivace, která má rozhodující vliv na chování každého člověka a je silně spjata s problematikou vzdělání. Kapitola se zabývá motivy, potřebami, postoji a dalšími základními pojmy. Dále jsou popsány známé teorie motivace, kterými obohatily svět významné osobnosti vědy. Podkapitola spojující problematiku vzdělávání a motivace je nazvána *Motivace žáků ve výuce*.

Teoretická část se dále zabývá trhem práce, který je velmi důležitou součástí národní ekonomiky. Kapitola dále pojednává o nabídce a poptávce na trhu práce. V důsledku nesouladu nabídky a poptávky po pracovní síle vzniká na trhu práce nezaměstnanost, jejíž druhy jsou v dané kapitole podrobněji specifikovány. V rámci problematiky nezaměstnanosti se kapitola dále zabývá vývojem nezaměstnanosti v České republice v posledních deseti letech. Závěr kapitoly je věnován státní politice zaměstnanosti a strategii, která definuje současné priority Ministerstva práce a sociálních věcí.

Závěr teoretické části práce pojednává o marketingovém výzkumu. Marketingový výzkum má velmi široké uplatnění v mnoha oblastech. Kapitola se zabývá zdroji dat, která jsou pro kvalitní marketingový výzkum klíčová, a metodami jejich sběru. Data členíme na primární, získávaná prostřednictvím primárního výzkumu, a sekundární, již existující. Dále se zde setkáváme s rozdělením marketingového výzkumu na kvantitativní a kvalitativní. Kvantitativní výzkum bude následně aplikován v praktické části této práce.

Teoretické poznatky mají původ v odborné literatuře, jejíž kompletní seznam je umístěn na konci bakalářské práce.

V praktické části bakalářské práce budou ověřovány stanovené hypotézy. Uvedené výzkumné hypotézy vycházejí z teoretických východisek práce. Hypotézy vyjadřují předpokládané postoje žáků ke studiu technicky zaměřených oborů. Dále se budu v praktické části práce zabývat zodpovězením výzkumné otázky.

- *H1: Více než 50 % respondentů považuje špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika či chemie za bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru.*
- *H2: Více než 60 % respondentů nebylo na základní škole žádným způsobem motivováno ke studiu technicky zaměřeného oboru.*
- *Výzkumná otázka 1: Existuje statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a jejich postojem ke studiu technicky zaměřeného oboru?*

Při ověřování výzkumných hypotéz a zodpovězení výzkumné otázky budou využity matematicko-statistické metody.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 OLOMOUCKÝ KRAJ

Území Olomouckého kraje se rozkládá ve východní části České republiky a tvoří významnou část Moravy. Dle nomenklatury územních statistických jednotek spadá, spolu se Zlínským krajem, do regionu soudržnosti Střední Morava neboli NUTS 2. Olomoucký kraj je rozdělen do pěti okresů, kterými jsou okresy Olomouc, Jeseník, Prostějov, Přerov a Šumperk. Díky své geografické poloze patří okresy Jeseník a Šumperk mezi méně hospodářsky stabilní části kraje. Olomoucký kraj má bohatou tradici průmyslové výroby a v posledních letech zde dochází k velkému rozmachu služeb (www.czso.cz).

6.1 Demografické údaje

Dle Českého statistického úřadu bylo ke 30. říjnu 2020 evidováno 631 660 osob žijících v Olomouckém kraji. Věkový průměr obyvatel se pohybuje okolo 43 let, díky neustále se zvyšujícímu počtu obyvatel starších 65 let. Na základě výběrového šetření pracovních sil bylo v Olomouckém kraji v roce 2019 evidováno 314 000 ekonomicky aktivních obyvatel. Ženy tvořily 44 % celkové pracovní síly a muži zbylých 56 % (www.czso.cz).

6.2 Ekonomické údaje

Olomoucký kraj je již od 19. století významnou oblastí průmyslové výroby. Působí zde řada průmyslových firem, které neustále stimulují poptávku po kvalifikované pracovní síle, které je v současnosti nedostatek. Na území kraje je silně rozvinutý strojírenský a potravinářský průmysl. Jedná se o obory, které mají v kraji dlouholetou tradici. Dále zde působí řada firem z oblasti elektrotechnického, stavebního či dokonce chemického průmyslu (www.olomouc.eu).

V roce 2019 se Olomoucký kraj podílel na tvorbě hrubého domácího produktu pouze 4,6 %, což je méně než republikový průměr. Stejný procentuální podíl na hrubém domácím produktu měl v daném roce i Zlínský a Královéhradecký kraj. Olomoucký kraj se na HDP podílel částkou 264,6 miliard korun, což je 418 525 korun v přepočtu na jednoho obyvatele (www.czso.cz).

Jak bylo již výše uvedeno, v Olomouckém kraji má průmysl silné zastoupení. Dle údajů Českého statistického úřadu podnikalo k 31. prosinci 2019 v kraji celkem 19 430 ekonomických subjektů z oblasti průmyslu. Dalších 17 932 ekonomických subjektů podnikalo v oboru stavebnictví (www.czso.cz).

6.3 Struktura nezaměstnanosti v Olomouckém kraji

Ke konci roku 2019 byla nezaměstnanost v Olomouckém kraji na úrovni 2,9 %. Na území celé České republiky byla míra nezaměstnanosti mírně nižší, konkrétně o 0,9 %, a dosáhla tak

úrovně 2 %. V Olomouckém kraji bylo významné množství nezaměstnaných osob z oblasti služeb a prodeje. Největší skupinu osob, která se v lednu roku 2019 ucházela o zaměstnání, tvořili pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, jejichž podíl z celkového počtu nezaměstnaných osob tvořil 33,8 % (www.mpsv.cz).

Na druhé straně byla největší poptávka po pracovní síle z oblasti technicky zaměřených profesí, jednalo se především o řemeslníky, opraváře, montéry a pracovníky obsluhy strojů a zařízení. Celková poptávka po pracovních technických oborů tvořila v Olomouckém kraji 67,8 % z celkového počtu volných pracovních míst. Na trhu práce bylo celkem 6 540 volných pracovních míst pro osoby kvalifikované v technicky zaměřených oborech. Počet uchazečů o tato volná pracovní místa byl ale pouze 3 530 osob. V roce 2019 byl zaznamenán významný převis poptávky po kvalifikované pracovní síle nad její nabídkou (www.mpsv.cz).

Níže uvedená tabulka zobrazuje počty uchazečů o zaměstnání evidovaných Úřadem práce ČR. Uvedená data zobrazují stav ke 31. prosinci 2019 (www.mpsv.cz).

Tab. 4. Nabídka a poptávka na trhu práce 2019 (www.mpsv.cz, ©2020)

Kód zaměstnání CZ-ISCO	Text zaměstnání CZ-ISCO	Nabídka pracovní síly (uchazeči o zaměstnání)	Poptávka po pracovní síle (volná pracovní místa)
0	Zaměstnanci v ozbrojených silách	13	0
1	Zákonodárci a řídící pracovníci	122	47
2	Specialisté	505	420
3	Techničtí a odborní pracovníci	875	547
4	Úředníci	1397	147
5	Pracovníci ve službách a prodeji	2620	985
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	214	85
7	Řemeslníci a opraváři	1443	3232
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři	1212	2761
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	4285	1427

Mezi roky 2019 a 2020 začala nezaměstnanost stoupat. Nárůst míry nezaměstnanosti byl způsoben zejména šířící se nákazou koronaviru, která nepříznivým způsobem zasáhla ekonomiku téměř všech zemí na světě. Nezaměstnanost se ke konci roku 2020 v Olomouckém kraji pohybovala kolem 4 %. Došlo i ke změně její struktury, jelikož v důsledku vládních opatření se řada firem dostala do nepříznivé finanční situace, která měla za následek snižování množství lidských zdrojů a úbytek volných míst na trhu práce (www.mpsv.cz).

Snížení poptávky po pracovní síle se dotklo všech uvedených oblastí. Poptávka po pracovních technicky zaměřených oborů se snížila o 33,5 %.

Níže uvedená tabulka zobrazuje počty uchazečů o zaměstnání evidovaných Úřadem práce ČR. Uvedená data zobrazují stav ke 31. prosinci 2020 (www.mpsv.cz).

Tab. 5. Nabídka a poptávka na trhu práce 2020 (www.mpsv.cz, ©2020)

Kód zaměstnání CZ-ISCO	Text zaměstnání CZ-ISCO	Nabídka pracovní síly (uchazeči o zaměstnání)	Poptávka po pracovní síle (volná pracovní místa)
0	Zaměstnanci v ozbrojených silách	7	0
1	Zákonodárci a řídicí pracovníci	151	48
2	Specialisté	685	379
3	Techničtí a odborní pracovníci	1196	374
4	Úředníci	1893	138
5	Pracovníci ve službách a prodeji	3723	892
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	245	76
7	Řemeslníci a opraváři	2006	2231
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři	1552	1746
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	5340	1240

6.4 Významní zaměstnavatelé v Olomouckém kraji

Na území Olomouckého kraje se nachází velké množství významných firem, zejména z oblasti průmyslové výroby, která má v kraji bohatou tradici. Průmysl zaměstnává významnou část obyvatel Olomouckého kraje. V současné době zaujímá důležité postavení strojírenství a s postupem času dochází také k rozmachu elektrotechniky, stavebnictví či optiky (www.olkraj.cz).

Automobilový průmysl na území Olomouckého kraje reprezentuje řada firem, z nichž nejvýznamnější jsou například HELLA Autotechnik Nova, s.r.o., MUBEA-HZP s.r.o., MONTIX, a.s. či KLEIN automotive. Zmíněné firmy mají společnou nejen oblast podnikání, ale především to, že patří mezi nejvýznamnější a nejperspektivnější zaměstnavatele na území Olomouckého kraje. V oblasti elektrotechnického průmyslu působí na území kraje mimo jiné firmy Miele technika s.r.o., Siemens, s.r.o., odštěpný závod Elektromotory Mohelnice nebo TKD Electronics s.r.o. (www.olkraj.cz).

7 ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI

System středního odborného vzdělávání v České republice obsahuje velké množství specializovaných vzdělávacích institucí, jejichž cílem je poskytování kvalitní přípravy studentům, která jim usnadní nalezení uplatnění na trhu práce. Mezi střední odborné školy řadíme především následující vzdělávací instituce (www.nuv.cz):

- střední odborná učiliště,
- střední průmyslové školy,
- střední zdravotnické školy,
- obchodní akademie,
- střední zemědělské školy,
- hotelové školy
- a mnoho dalších odborných škol.

Mezi nejnavštěvovanější obory, jak v Olomouckém kraji, tak v celé České republice, tradičně patří strojírenství, elektrotechnika, zemědělství a dále také obory jako gastronomie, turismus a hotelnictví.

V následujících podkapitolách se budu věnovat školám poskytujícím odborné vzdělávání na území Olomouckého kraje, žákům, kteří je navštěvují a také popularitě jednotlivých oborů v letech 2009 až 2019.

7.1 Přehled středních škol zaměřených na odborné vzdělávání

V současné chvíli poskytuje střední odborné vzdělání v Olomouckém kraji celkem 73 škol. Jejich počet se v průběhu let měnil. V roce 2009 se zajištění odborného vzdělávání věnovalo 81 škol na území Olomouckého kraje. Tabulka číslo 6 zobrazuje, jak se počet škol v průběhu posledních let snižoval. Je patrné, že snižování počtu středních odborných škol nepostihlo pouze Olomoucký kraj, ale s výjimkou kraje Pardubického, se týkalo území celé České republiky. Mezi roky 2009 a 2019 zaniklo na našem území 118 středních odborných škol (www.czso.cz).

Na území Olomouckého kraje patří mezi hojně navštěvované školy například Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola elektrotechnická v Olomouci, Obchodní akademie v Olomouci a Prostějově, Střední škola technická v Přerově či Střední škola technická a obchodní v Olomouci (www.stredniskoly.cz).

Níže uvedená tabulka znázorňuje počet středních škol, které poskytují odborné vzdělání na území České republiky, a změny v jejich počtu, které se udály mezi roky 2009 a 2019.

Tab. 6. Střední školy poskytující odborné vzdělání v krajském srovnání 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)

Území	Školní rok											Změna za 10 let (09/10–19/20)	
	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	abs.	v %
Česká republika	1 108	1 106	1 079	1 048	1 036	1 013	1 007	1 011	1 013	998	990	-118	-10,6%
Hlavní město Praha	135	137	133	131	131	127	127	124	123	126	125	-10	-7,4%
Středočeský kraj	121	123	125	124	122	121	121	122	122	121	118	-3	-2,5%
Jihočeský kraj	75	75	74	70	69	70	70	70	68	68	68	-7	-9,3%
Plzeňský kraj	49	50	46	45	45	44	43	44	44	44	44	-5	-10,2%
Karlovarský kraj	32	32	32	32	32	32	30	31	30	25	25	-7	-21,9%
Ústecký kraj	96	92	86	76	78	76	76	77	77	77	76	-20	-20,8%
Liberecký kraj	43	43	41	41	41	40	40	39	39	38	38	-5	-11,6%
Královéhradecký kraj	72	71	68	69	68	66	67	68	69	61	61	-11	-15,3%
Pardubický kraj	59	59	55	56	56	57	59	59	61	60	61	2	3,4%
Kraj Vysočina	58	59	61	62	61	52	50	50	50	52	52	-6	-10,3%
Jihomoravský kraj	105	104	106	96	94	91	91	93	93	91	90	-15	-14,3%
Olomoucký kraj	81	81	81	79	78	76	75	76	78	76	73	-8	-9,9%
Zlínský kraj	66	65	61	59	56	56	56	57	57	58	58	-8	-12,1%
Moravskoslezský kraj	116	115	110	108	105	105	102	101	102	101	101	-15	-12,9%

7.2 Průzkum zájmu o studium oborů odborných středních škol

Ve školním roce 2019/2020 studovalo na středních odborných školách v České republice celkem 269 248 žáků, což je o 87 619 žáků méně, než tomu bylo ve školním roce 2009/2010. Snižování počtu žáků středních odborných škol se týkalo všech krajů v České republice relativně rovnoměrně. Ve sledovaném období zaznamenal Olomoucký kraj pokles v počtu žáků o 21,8 %, což se blíží čtvrtině z celkového počtu žáků ve školním roce 2009/2010. Největší propad zaznamenal Moravskoslezský kraj, v němž se počet žáků v průběhu sledovaného období snížil o 30,6 %.

Z tabulky číslo 7 můžeme vypořádat, že počet žáků se ve sledovaném období snižoval rovnoměrně. Výjimkou byl ovšem, shodně ve všech krajích České republiky, přelom školního roku 2018/2019 a 2019/2020. Další data zatím bohužel k dispozici nemáme, můžeme ale doufat, že tento pozvolný nárůst počtu žáků středních odborných škol bude dále pokračovat.

Níže uvedená tabulka znázorňuje počty žáků středních odborných škol na území České republiky, a změny v jejich počtech, které se udály mezi roky 2009 a 2019.

Tab. 7. Počty žáků středních odborných škol v krajském srovnání 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)

Území	Školní rok											Změna za 10 let (09/10–19/20)	
	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	abs.	v %
Česká republika	356 867	339 550	319 162	298 977	282 901	273 960	267 732	265 721	264 727	265 439	269 248	-87 619	-24,6%
Hlavní město Praha	41 060	38 936	36 672	34 435	32 963	32 261	32 508	33 307	34 226	35 001	36 422	-4 638	-11,3%
Středočeský kraj	31 402	29 983	28 150	26 720	25 556	24 712	24 228	23 901	23 871	23 861	24 195	-7 207	-23,0%
Jihočeský kraj	23 188	22 025	20 849	19 720	18 611	18 181	17 810	17 585	17 309	17 405	17 795	-5 393	-23,3%
Plzeňský kraj	18 547	17 639	16 814	15 676	14 974	14 537	14 311	14 430	14 466	14 492	14 745	-3 802	-20,5%
Karlovarský kraj	10 163	9 702	9 016	8 280	7 687	7 265	7 059	7 064	6 997	6 892	6 942	-3 221	-31,7%
Ústecký kraj	30 683	29 608	27 845	26 171	24 680	23 855	23 050	22 640	22 287	22 305	22 490	-8 193	-26,7%
Liberecký kraj	14 284	13 534	12 761	12 022	11 531	11 314	11 025	10 874	10 729	10 818	11 058	-3 226	-22,6%
Královéhradecký kraj	20 960	20 193	19 002	17 938	16 875	16 524	15 998	15 843	15 567	15 092	15 174	-5 786	-27,6%
Pardubický kraj	18 249	17 604	16 413	15 321	14 527	14 278	14 201	14 240	14 340	14 463	14 704	-3 545	-19,4%
Kraj Vysočina	18 776	17 751	16 815	15 715	14 693	14 014	13 682	13 237	13 011	13 153	13 245	-5 531	-29,5%
Jihomoravský kraj	40 274	38 240	35 729	33 070	30 929	29 679	28 636	28 261	28 089	27 964	28 191	-12 083	-30,0%
Olomoucký kraj	22 045	21 104	19 869	18 901	18 164	17 768	17 202	17 132	17 017	17 135	17 238	-4 807	-21,8%
Zlínský kraj	22 008	20 755	19 291	17 648	16 325	15 750	15 664	15 579	15 535	15 569	15 646	-6 362	-28,9%
Moravskoslezský kraj	45 228	42 476	39 936	37 360	35 386	33 822	32 358	31 628	31 283	31 289	31 403	-13 825	-30,6%

V průběhu období 2009 až 2019 můžeme, na základě dat uvedených v tabulce číslo 8, sledovat zajímavé změny ve studijních preferencích žáků. V celém sledovaném období studovalo nejvíce žáků gastronomii, hotelnictví, turismus, strojírenství a strojírenskou výrobu. Zmiňované studijní obory zaznamenaly významný pokles v počtu žáků, u gastronomie, hotelnictví a turismu se jednalo téměř o polovinu, patří ale dlouhodobě mezi nejoblíbenější studijní obory.

Pozitivní změny zaznamenalo například zdravotnictví. Zájem o jeho studium v průběhu období vzrostl o 181,3 %. V současné době se studiu zdravotnických oborů věnuje zhruba o tisíc osob více, než tomu bylo na začátku sledovaného období. Zájem dále roste o studium potravinářství, chemie, dopravy, umění a speciálních a interdisciplinárních oborů.

Významný pokles zájmu žáků můžeme sledovat u hutnictví a slévárenství, které v současné době studuje o 81,3 % méně, než tomu bylo v roce 2009. Textilní výrobu a oděvnictví studuje nyní o polovinu méně žáků než na začátku sledovaného období. Konstantní zájem je patrný u zemědělství a lesnictví, jehož počet žáků zůstává v průběhu celého sledovaného období na stejné úrovni.

Následující tabulka zobrazuje přehled studijních oborů v oblasti středního odborného vzdělání s výučním listem a počty žáků v jednotlivých oborech ve sledovaném období 2009 až 2019.

Tab. 8. Počty žáků středního odborného vzdělávání s výučním listem 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)

Skupiny oborů vzdělání	Školní rok											Změna za 10 let (09/10–19/20)	
	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	abs.	v %
Celkem	113 336	108 100	103 065	99 708	96 317	93 218	90 221	87 723	85 481	84 637	86 793	-26 543	-23,4%
Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	139	114	99	89	91	62	75	82	60	46	26	-113	-81,3%
Strojírenství a strojírenská výroba	24 334	22 515	20 925	20 670	20 590	20 726	20 477	20 321	20 070	19 573	19 105	-5 229	-21,5%
Elektrotechnika, telekom. a výpočetní technika	8 143	7 738	7 687	7 592	7 515	7 312	7 232	7 246	7 525	7 948	8 615	472	5,8%
Technická chemie a chemie silikátů	368	314	289	364	377	439	455	473	436	414	444	76	20,7%
Potravinářství a potravinářská chemie	5 512	5 560	5 877	6 108	6 376	6 599	6 645	6 470	6 402	6 559	6 860	1 348	24,5%
Textilní výroba a oděvnictví	774	591	438	413	355	363	377	345	343	349	382	-392	-50,6%
Koždělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	72	69	67	60	43	39	56	76	71	64	57	-15	-20,8%
Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	6 752	6 450	6 022	5 347	4 805	4 362	4 005	3 901	3 900	4 161	4 426	-2 326	-34,4%
Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	1 040	783	531	412	423	483	550	567	602	626	705	-335	-32,2%
Stavebnictví, geodézie a kartografie	11 680	12 061	11 629	10 929	10 053	8 930	7 881	7 055	6 353	6 229	6 524	-5 156	-44,1%
Doprava a spoje	221	204	179	205	242	273	291	268	253	257	277	56	25,3%
Speciální a interdisciplinární obory	64	218	381	529	481	426	362	300	311	247	288	224	350,0%
Zemědělství a lesnictví	9 250	9 052	9 202	9 198	9 298	9 227	9 369	9 362	9 209	9 058	9 239	-11	-0,1%
Zdravotnictví	557	619	693	867	948	1 080	1 153	1 272	1 350	1 415	1 567	1 010	181,3%
Gastronomie, hotelnictví a turismus	26 242	24 736	22 763	21 440	19 920	18 540	17 384	16 285	14 928	14 050	14 080	-12 162	-46,3%
Obchod	7 490	6 615	6 195	5 868	5 606	5 391	5 251	5 048	5 001	4 951	5 207	-2 283	-30,5%
Osobní a provozní služby	9 834	9 492	8 703	7 867	7 246	7 040	6 821	6 911	6 944	6 890	7 148	-2 686	-27,3%
Pedagogika, učitelství a sociální péče	-	157	572	918	1 093	1 037	982	892	775	838	848	.	.
Umění a užité umění	864	812	813	832	855	889	855	849	948	962	995	131	15,2%

V oblasti středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou, dle dat z tabulky číslo 9 uvedené na následující straně, jsou mezi žáky dlouhodobě nejoblíbenějšími obory ekonomika a administrativa, strojírenství a strojírenská výroba a zdravotnictví. Není žádným překvapením, že největší nárůst zájmu mezi žáky v posledních letech zaznamenávají inženýrské obory. Za sledované období se počet žáků studujících informatiku zvýšil o celých 477 %. Zájem žáků roste také o studium veterinářství, umění a technické chemie.

Naopak významný propad v zájmu žáků můžeme pozorovat v případě studia obchodu, kde se počet žáků během sledovaného období snížil o 81,4 %. Zájem žáků dále klesá o studium ekologie a ochrany životního prostředí, hornictví, hutnictví, slévárenství, koždělné a textilní výroby a zpracovatelského průmyslu. Stabilní zájem je patrný u studentů pedagogiky, učitelství a sociální péče, kde byl zaznamenán pouze mírný pokles počtu žáků o 0,8 %.

Níže uvedená tabulka zobrazuje přehled studijních oborů v oblasti středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a počty žáků v jednotlivých oborech ve sledovaném období 2009 až 2019.

Tab. 9. Počty žáků středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)

Skupiny oborů vzdělání	Školní rok											Změna za 10 let (09/10–19/20)	
	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	abs.	v %
Celkem	251 859	239 199	222 946	205 642	192 364	185 677	181 851	182 095	182 529	183 533	185 145	-66 714	-26,5%
Ekologie a ochrana životního	2 512	2 455	2 258	2 000	1 779	1 572	1 454	1 407	1 326	1 268	1 237	-1 275	-50,8%
Informatické obory	2 571	6 248	9 985	12 905	14 366	14 130	13 949	13 920	14 062	14 379	14 835	12 264	477,0%
Hornictví, hutnictví a slévárenství	450	343	327	280	234	245	228	179	143	121	88	-362	-80,4%
Strojírenství a strojírenská výroba	20 717	18 475	16 316	14 411	13 940	14 802	15 762	16 805	17 201	16 801	16 071	-4 646	-22,4%
Elektrotechnika, telekom. a výp. techn.	28 383	24 057	19 252	15 127	13 014	12 792	12 702	12 822	12 915	13 194	13 414	-14 969	-52,7%
Technická chemie a chemie silikátů	2 007	1 915	1 913	1 884	2 004	2 197	2 279	2 443	2 491	2 486	2 431	424	21,1%
Potravinářství a potravinářská chemie	1 223	1 081	1 019	942	877	901	923	960	916	868	887	-336	-27,5%
Textilní výroba a oděvnictví	1 886	1 392	973	751	534	518	458	431	425	406	422	-1 464	-77,6%
Kožené a obuvnická výroba a zpracování plastů	247	186	136	90	58	57	66	76	83	81	60	-187	-75,7%
Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	1 650	1 531	1 300	1 095	857	709	641	570	541	592	599	-1 051	-63,7%
Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	2 096	2 317	2 474	2 542	2 492	2 458	2 370	2 382	2 325	2 364	2 285	189	9,0%
Stavebnictví, geodézie a kartografie	12 603	12 110	11 218	10 234	9 252	8 384	7 637	7 415	7 321	7 392	7 638	-4 965	-39,4%
Doprava a spoje	4 903	4 845	4 531	4 301	3 932	3 755	3 533	3 550	3 530	3 514	3 561	-1 342	-27,4%
Speciální a interdisciplinární obory	5 762	5 755	5 344	4 817	4 694	4 449	4 200	4 149	4 140	4 168	4 343	-1 419	-24,6%
Zemědělství a lesnictví	9 206	8 522	7 940	7 289	6 989	6 690	6 537	6 368	6 187	5 969	5 832	-3 374	-36,7%
Veterinářství a veterinární prevence	1 385	1 487	1 597	1 769	1 891	2 019	2 125	2 239	2 317	2 342	2 364	979	70,7%
Zdravotnictví	14 419	14 001	13 408	12 999	12 607	11 895	11 578	11 661	12 164	12 816	13 890	-529	-3,7%
Ekonomika a administrativa	46 345	43 576	40 526	37 080	32 190	29 744	28 300	27 702	27 498	27 722	28 098	-18 247	-39,4%
Podnikání v oborech, odvětví	8 425	5 368	2 619	55	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastronomie, hotelnictví a turismus	19 323	19 186	18 562	17 562	16 272	15 503	14 828	14 200	13 683	13 276	12 959	-6 364	-32,9%
Obchod	5 562	4 744	3 907	3 003	2 222	1 699	1 465	1 337	1 264	1 109	1 033	-4 529	-81,4%
Právo, právní a veřejnosprávní	10 577	10 592	10 487	10 342	10 125	10 175	10 701	11 363	11 680	11 936	12 047	1 470	13,9%
Osobní a provozní služby	4 426	4 382	4 378	4 225	4 052	3 713	3 506	3 401	3 442	3 377	3 135	-1 291	-29,2%
Publicistika, knihovnictví a	1 038	981	812	656	582	600	637	690	691	655	620	-418	-40,3%
Pedagogika, učitelství a sociální péče	10 916	11 340	11 178	11 117	11 078	11 211	10 995	10 998	10 726	10 684	10 825	-91	-0,8%
Obecně odborná příprava	24 612	23 400	21 317	18 858	16 849	15 669	15 023	14 993	15 065	15 112	15 140	-9 472	-38,5%
Umění a užité umění	8 615	8 910	9 169	9 308	9 471	9 790	9 954	10 034	10 393	10 901	11 331	2 716	31,5%

Z výše uvedených dat vyplývá, že v posledních deseti letech dochází k významnému rozmachu především infromatických oborů, jejichž absolventi jsou v současné době na trhu práce velmi žádaní. V důsledku rozvoje průmyslu 4.0, můžeme předpokládat, že zájem o infromatické obory poroste i nadále. Růst zájmu o studium technické chemie a chemie silikátů můžeme pozorovat jak u středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou, tak s výučním listem. V případě jiných technicky zaměřených oborů, jako je například stavebnictví, strojírenství či elektrotechnika, již situace tak pozitivní není. Zejména zájem o studium elektrotechniky a komunikační a výpočetní techniky, v případě vzdělání s maturitní zkouškou, poklesl za sledované období o více než polovinu. Výrazný pokles počtu studentů zaznamenaly dále studijní obory stavebnictví, geodézie a kartografie, kde se jednalo také skoro o polovinu. Obor strojírenství a strojírenská výroba přišel v průběhu posledních let téměř o čtvrtinu studentů.

S výjimkou infromatických a chemických oborů, počet studentů technických věd dále klesá. Příčinou by mohl být právě rozmach infromatických oborů, v jehož důsledku mohou mít manuálně pracující lidé strach o ztrátu svých pracovních míst.

8 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM – DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Následující kapitola je zaměřena na průzkum postojů žáků základních škol ke studiu technicky zaměřených oborů a jejich zájmu o realizaci daného typu studia v budoucím životě.

Průzkum byl proveden prostřednictvím dotazníkového šetření. Účelem dotazníkového šetření bylo především zjištění názorů žáků devátých tříd na zkoumanou problematiku. Žáci se v posledním ročníku základní školy rozhodují o svém budoucím směřování a volí různá zaměření středních škol, proto byli právě tito žáci zvoleni jako nejvhodnější respondenti v rámci dotazníkového šetření.

8.1 Výzkumný problém

Společnost se v současné době potýká s nedostatkem kvalifikované pracovní síly v oblasti technicky zaměřených oborů. Přestože je dlouhodobě na trhu práce vysoká poptávka po těchto pracovnících, zájem o studium technických oborů mezi dětmi stále stagnuje. Vzhledem k tomu, že kolem patnáctého roku života si žáci základních škol poprvé volí směr, kterým se v životě budou ubírat, je velice důležité podnítit v nich zájem o studium technických oborů právě v tomto věku.

8.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem kvantitativního výzkumu bude zmapování postojů a zájmu žáků devátých tříd o studium technicky zaměřených oborů v Olomouckém kraji. Dílčími cíli výzkumu je také zjištění informací o tom, co žáky při studiu nejvíce motivuje, čím jsou při výběru střední školy ovlivňováni či které obory považují za perspektivní. Dotazník obsahuje otevřené otázky, které budou sloužit k doplnění či vysvětlení uvedených odpovědí.

8.3 Sběr výzkumných dat

Výzkumná data byla shromážděna prostřednictvím dotazníku, který byl mezi respondenty rozšířen v elektronické podobě, konkrétně pomocí webové aplikace Google Forms. Dotazník vyplnilo celkem 117 respondentů v období od prosince 2020 do února 2021. Respondenty byli žáci devátých tříd základních škol. Šetření se zúčastnilo 54,7 % dívek a 45,3 % chlapců. Dotazník byl rozeslán do škol na území celého Olomouckého kraje ve spolupráci s třídními učiteli devátých tříd. Dotazník obsahuje celkem 15 otázek a je součástí přílohy.

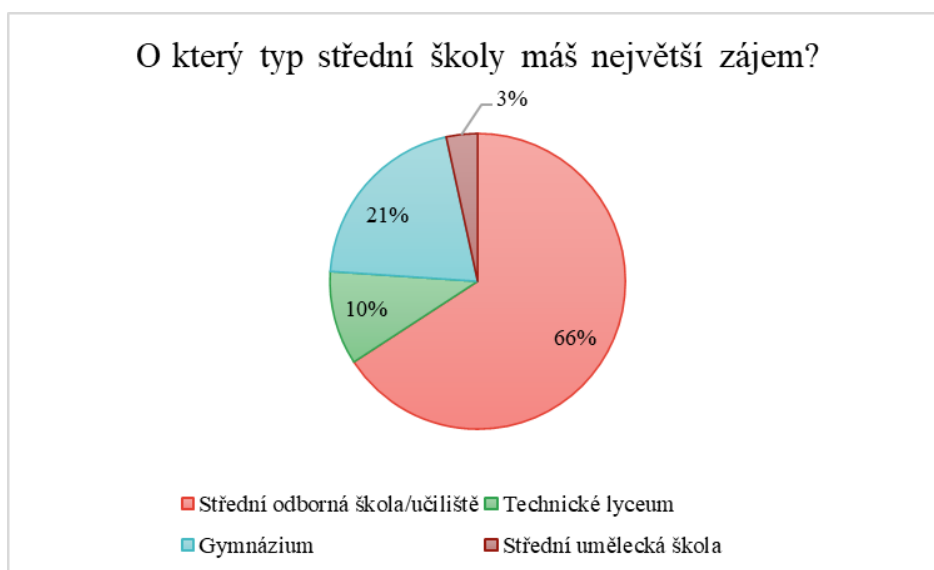
8.4 Analýza odpovědí respondentů

Následující kapitola se zabývá analýzou odpovědí respondentů, které jsou zpracovány do přehledné grafické podoby a dále podrobně popsány.

Otázka č. 2: „O který typ střední školy máš největší zájem?“

Dotazníkové šetření začínalo otázkou týkající se volby střední školy. Respondenti odpovídali na otázku, o který typ střední školy mají největší zájem. Střední odborná škola či učiliště byla nejčastější odpovědí na otázku. Na tento typ střední školy se bude hlásit 66 % dotazovaných žáků. Pod střední odborné školy jsou zahrnuty školy jako je například obchodní akademie či střední zdravotnická škola, které zvolila především část dívek.

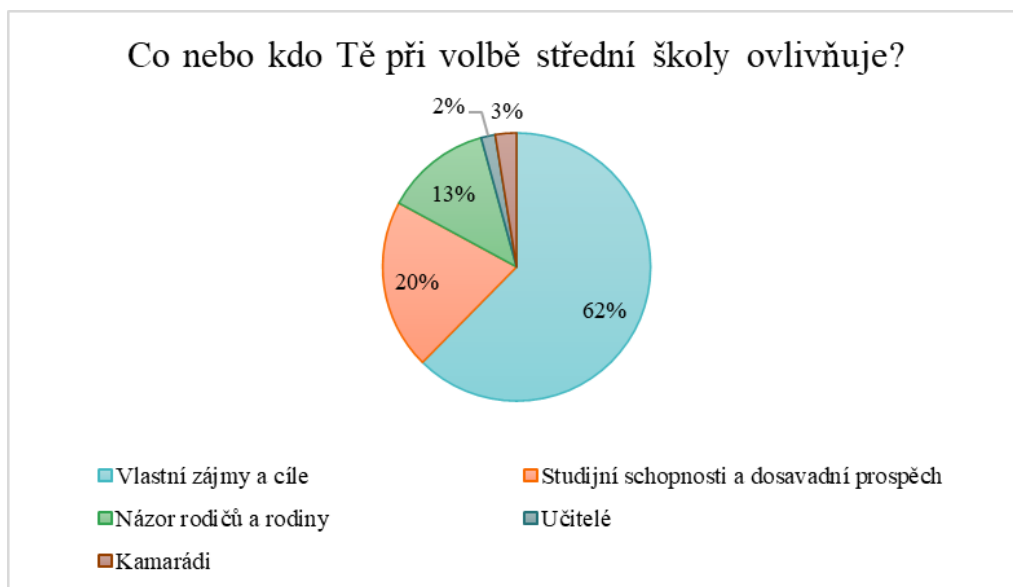
O studium gymnázia má zájem 21 % dotazovaných žáků. Další častou volbou bylo technické lyceum, které si zvolilo 10 % respondentů. Studium na střední umělecké škole zvažují 3 % dotazovaných žáků.

Obr. 5. Otázka č. 2: O který typ střední školy máš největší zájem?

Otázka č. 3: „Co nebo kdo Tě při volbě střední školy ovlivňuje?“

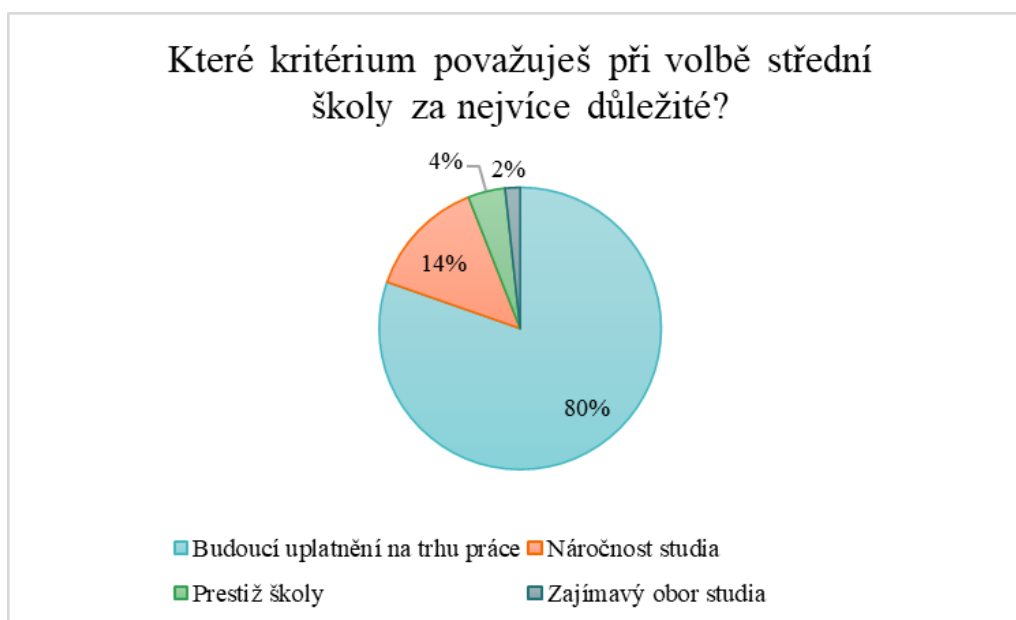
Následující otázkou bylo zjišťováno, co nebo kdo žáky při volbě střední školy nejvíce ovlivňuje. Nadpoloviční část respondentů odpověděla, že je nejvíce ovlivňují jejich vlastní zájmy a životní cíle. Odpověď zvolilo 62 % dotazovaných žáků. Studijní schopnosti a dosavadní prospěch jsou klíčovými faktory při volbě střední školy pro 20 % respondentů. Názor rodičů a rodiny ovlivňuje 13 % dotazovaných. Nejmenší roli při výběru střední školy hrají pro dotazované žáky kamarádi a učitelé.

Obr. 6. Otázka č. 3: Co nebo kdo Tě při volbě střední školy ovlivňuje?

Otázka č. 4: „Které kritérium považuješ při volbě střední školy za nejvíce důležité?“

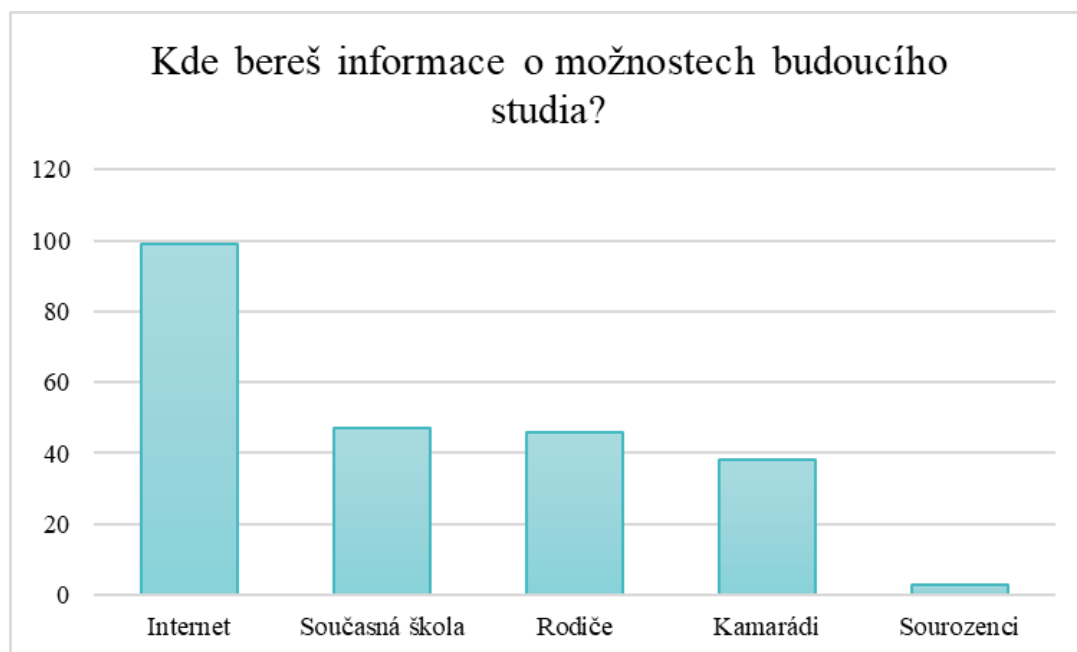
Prostřednictvím další otázky bylo zjištěno, že 80 % dotazovaných žáků považuje za nejdůležitější kritérium při volbě střední školy budoucí uplatnění na trhu práce. Náročnost studia zvažuje při výběru 14 % dotazovaných žáků. Zbývající část respondentů zvolila jako nejdůležitější kritérium prestiž dané střední školy a zajímavý obor studia.

Obr. 7. Otázka č. 4: Které kritérium považuješ při volbě střední školy za nejvíce důležité?

Otázka č. 5: „Kde bereš informace o možnostech budoucího studia?“

Cílem následující otázky bylo zjištění, kde berou žáci devátých tříd informace o středních školách ve svém okolí a možnostech navazujícího studia. Bylo zjištěno, že největší množství informací získávají žáci z internetových stránek škol. Podstatně méně žáků se již dozvídá o svých možnostech ze strany základní školy, kterou navštěvují. Rodina a kamarádi jsou dle výzkumu dalšími významnými zdroji informací pro část dotazovaných žáků.

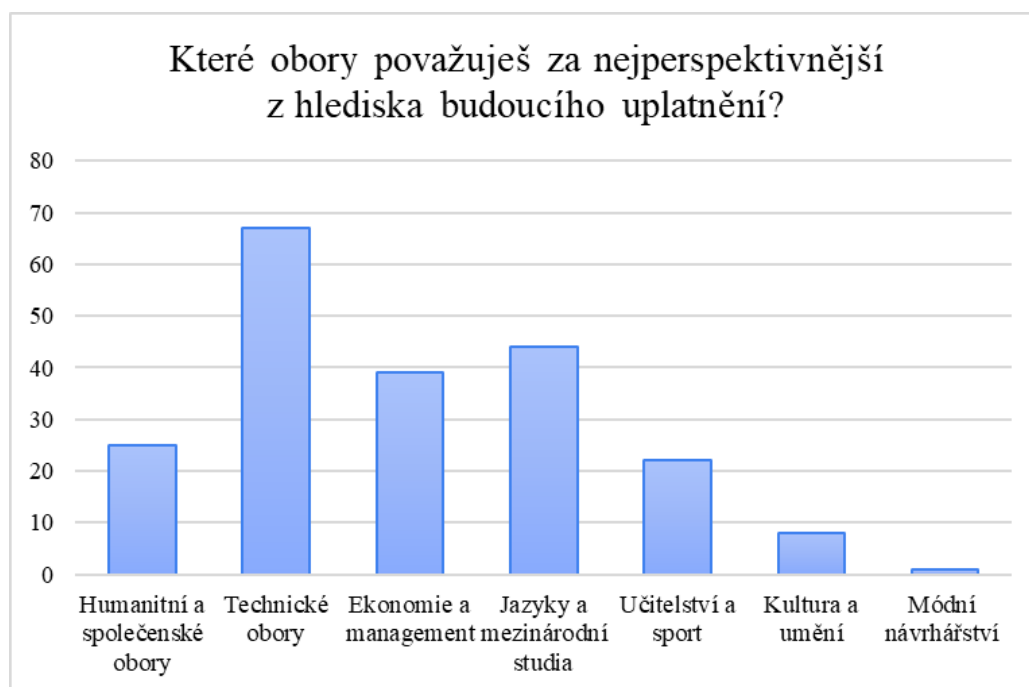
Obr. 8. Otázka č. 5: Kde bereš informace o možnostech budoucího studia?

Otázka číslo 6 zjišťovala, co žáky motivuje v jejich současném studiu. Na otázku se sešla celá řada různých odpovědí. Mezi nejčastější ale patřila vidina uplatnění na trhu práce a zajištění kvalitního budoucího života bez starostí o finance. Motivaci ke studiu pro velkou část dotazovaných žáků představuje také samotná touha po vědomostech a osobní uspokojení ze studia oboru, který je baví a naplňuje.

Část dotazovaných žáků také přiznala, že při studiu vyžadují spíše vnější motivaci ze strany rodičů a uznání svého okolí za dobře odvedenou práci a skvělý prospěch. Tito žáci nemají výraznou vnitřní motivaci ke studiu, což se ale s nalezením správného oboru na střední škole může změnit.

Otázka č. 7: „Které obory považuješ za nejperspektivnější z hlediska budoucího uplatnění?“

Prostřednictvím otázky číslo 7 byli žáci dotazováni, které studijní obory považují ze nejperspektivnější z hlediska budoucího uplatnění na trhu práce. Žáci měli v této otázce možnost zvolit dva obory. Dotazovaní žáci považují za nejperspektivnější technické obory, jako je například elektrotechnika, informační technologie či strojírenství. Technické obory zvolilo 57,3 % respondentů. Jazyky a mezinárodní studia považuje za perspektivní 37,6 % dotazovaných žáků. Velmi vysoce byly u žáků hodnoceny i obory ekonomie a management a jazyky a mezinárodní studia.

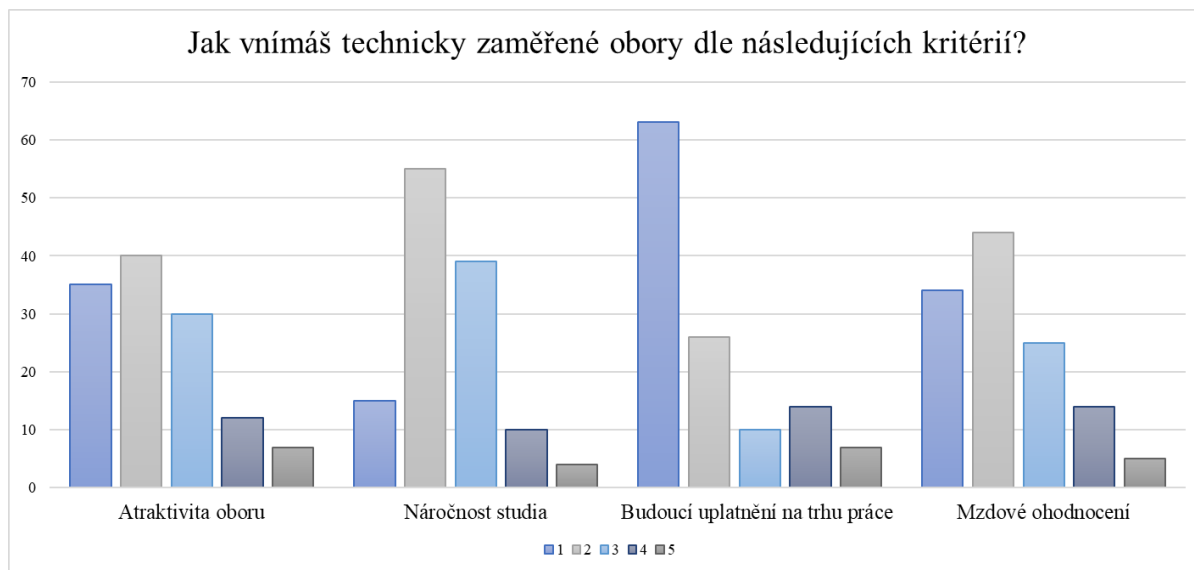
Obr. 9. Otázka č. 7: Které obory považuješ za nejperspektivnější z hlediska budoucího uplatnění?

Otázka č. 8: „Jak vnímáš technicky zaměřené obory dle následujících kritérií?“

Cílem otázky číslo 8 bylo zjistit, jak vnímají žáci základních škol technicky zaměřené obory z hlediska několika kritérií. Žáci prostřednictvím otázky hodnotili atraktivitu oboru, náročnost studia, budoucí uplatnění na trhu práce a mzdové ohodnocení.

Z hodnocení dotazovaných žáků vyplynulo, že technicky zaměřené obory vnímají spíše pozitivně. Většina respondentů se domnívá, že technické vzdělání má zejména vysoké uplatnění na trhu práce a technické obory jsou většinou žáků vnímány jako atraktivní z hlediska budoucího studia. Studium technických oborů je z pohledu žáků středně až více náročné v porovnání s ostatními studijními obory. Z odpovědí respondentů se dá také usuzovat, že mzdové ohodnocení v oboru vnímají spíše jako průměrné.

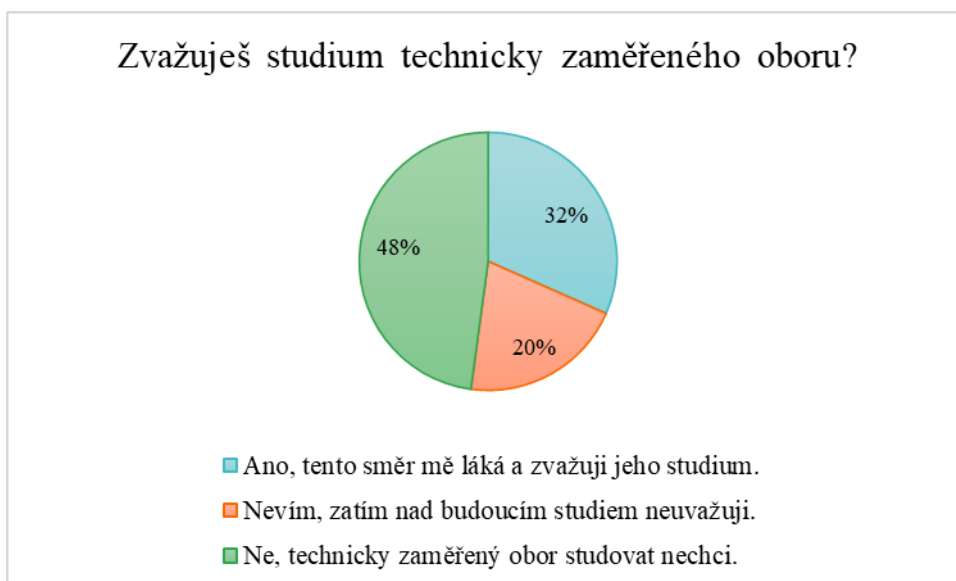
Procentuální zastoupení četností jednotlivých odpovědí žáků graficky znázorňuje následující obrázek.

Obr. 10. Otázka č. 8: Jak vnímáš technicky zaměřené obory dle následujících kritérií?

Otázka č. 9: „Zvažuješ studium technicky zaměřeného oboru?“

Prostřednictvím minulé otázky byl zjišťován pohled žáků na technicky zaměřené obory. Otázka číslo 9 na otázku navazuje a zjišťuje, zda zvažují žáci studium těchto oborů. Přestože žáci vnímají technické obory pozitivně, pouze 32 % z nich jejich studium opravdu zvažuje. Polovina žáků, přesněji 48 %, se vyjádřila, že technicky zaměřený obor studovat nechce. Zbylých 20 % dotazovaných žáků nemá jasné představy o budoucím směřování svého studia.

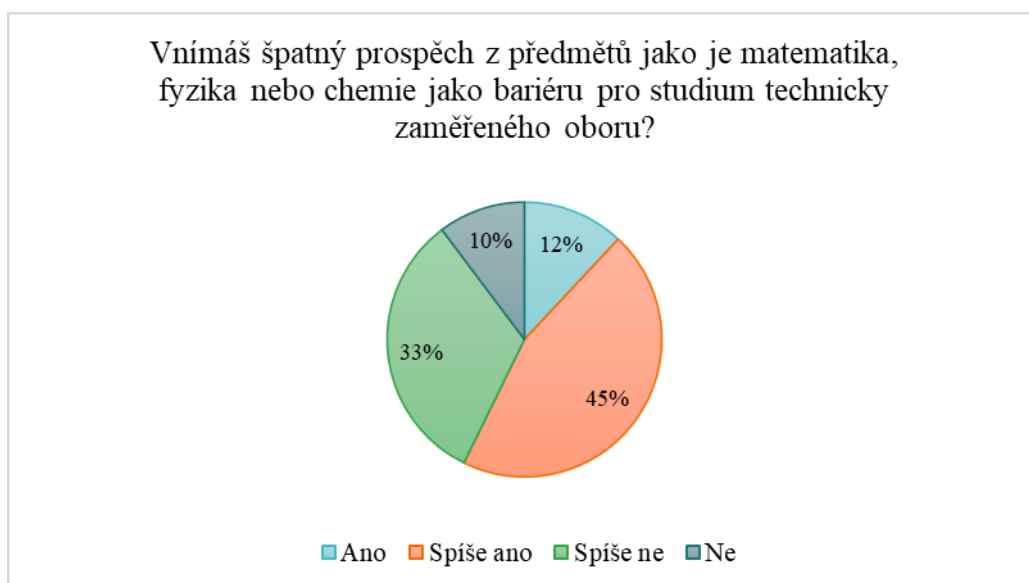
Obr. 11. Otázka č. 9: Zvažuješ studium technicky zaměřeného oboru?

Žáci, které tento směr studia láká, uvádějí jako nejvýznamnější důvody pro volbu technického směru vzdělání především možnost širokého využití získaných znalostí v praxi, dobré mzdové ohodnocení a zajímavost konkrétního oboru. Z odpovědí je patrné, že velká část žáků si již na základní škole uvědomuje význam a hodnotu manuální práce, která je a patrně vždy bude ve společnosti nesmírně potřebná.

Žáci, kteří obor studovat nechtějí, se domnívají, že by je studium technicky zaměřeného oboru nebavilo a v budoucnu by se raději živili něčím jiným. Většina dotazovaných žáků ovšem neuvádí žádné konkrétní důvody, proč obor studovat nechtějí, mají ale pocit, že se ke studiu technického oboru nehodí.

Otázka č. 10: „Vnímáš špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika nebo chemie jako bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru?“

Studium technicky zaměřeného oboru zahrnuje ve velké míře studijní předměty jako jsou matematika, fyzika či chemie. Otázka číslo 10 tedy zjišťovala, zda vnímají žáci špatný prospěch ze zmiňovaných předmětů jako překážku pro studium technicky zaměřeného oboru. Pro 12 % dotazovaných žáků je špatný prospěch jednoznačnou překážkou v daném směru studia. Skoro polovina žáků připouští, že špatný prospěch bude pravděpodobně znamenat jisté omezení pro studenta technického oboru. Dalších 33 % respondentů se domnívá, že špatný prospěch z matematiky, fyziky či chemie nepředstavuje významnou bariéru pro studium. Zbylých 10 % s tvrzením zásadně nesouhlasí.

Obr. 12. Otázka č. 10: Vnímáš špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika nebo chemie jako bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru?

Otázka č. 11: „Považuješ výuku výše zmíněných předmětů za dostatečnou a srozumitelnou?“

Otázka číslo 11 navazuje na předcházející otázku a jejím cílem je zjistit, zda považují dotazovaní žáci výuku matematiky, fyziky a chemie na základních školách za dostatečnou a srozumitelnou.

Pro 17 % dotazovaných žáků je výuka předmětů plně dostačující a srozumitelná. Celých 65 % žáků se přiklání k tvrzení, že výuka zmíněných předmětů na základních školách spíše je dostatečná a srozumitelná. 15 % žáků s tímto tvrzením spíše nesouhlasí. Pro pouhých 3 % respondentů výuka dostatečná ani srozumitelná není.

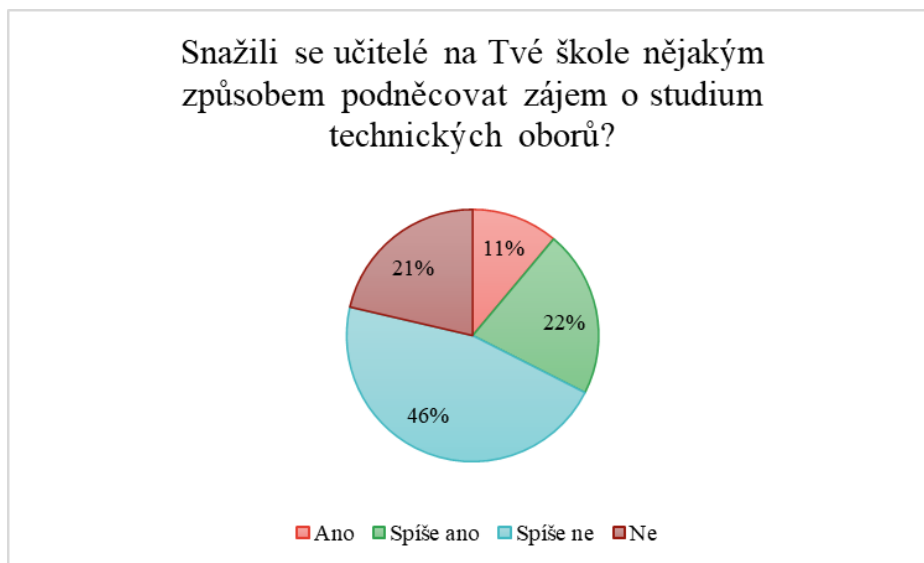
Obr. 13. Otázka č. 11: Považuješ výuku výše zmíněných předmětů za dostatečnou a srozumitelnou?

Otázka č. 12: „Snažili se učitelé na Tvé škole nějakým způsobem podněcovat zájem o studium technických oborů?“

Cílem následující otázky je zjistit, jakým způsobem přistupují k nedostatku kvalifikovaných pracovních sil v oblasti technických oborů základní školy v Olomouckém kraji. Předmětem otázky bylo, zda se školy snaží probudit v dětech zájem o studium technických oborů.

Skoro tři čtvrtiny dotazovaných žáků vypověděly, že se učitelé snažili podnítit zájem o studium technicky zaměřených oborů velmi málo nebo dokonce vůbec. Pouhých 11 % žáků s jistotou odpovědělo, že se učitelé snažili k volbě daného studijního směru motivovat.

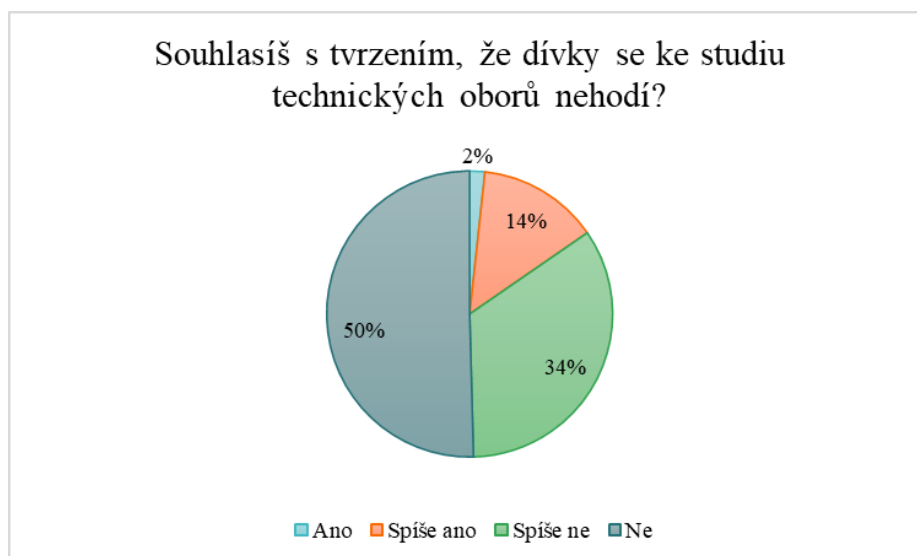
Procentuální zastoupení odpovědí dotazovaných respondentů graficky znázorňuje následující obrázek.

Obr. 14. Otázka č. 12: Snažili se učitelé na Tvé škole nějakým způsobem podněcovat zájem o studium technických oborů?

Otázka č. 13: „Souhlasíš s tvrzením, že dívky se ke studiu technických oborů nehodí?“

Předmětem poslední otázky bylo zjištění, zda se žáci ztotožňují se stereotypním názorem, že dívky se ke studiu technických oborů nehodí. S tvrzením zásadně nesouhlasí celá polovina dotazovaných žáků. Pouze 2 % žáků vyjádřila souhlas s tvrzením. Jako důvody uvádějí například lepší technickou představitivost mužů, náročnost práce a skutečnost, že v minulosti se technickými obory zabývali spíše muži.

Obr. 15. Otázka č. 13: Souhlasíš s tvrzením, že dívky se ke studiu technických oborů nehodí?

8.5 Ověření výzkumných hypotéz a zodpovězení výzkumné otázky

V této kapitole budou ověřovány výzkumné hypotézy a zodpovězena výzkumná otázka. V rámci východisek teoretické části byly formulovány dvě hypotézy a výzkumná otázka.

H1: Více než 50 % respondentů považuje špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika či chemie za bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru.

V souvislosti se studiem technických oborů se řadě žáků a studentů vybaví především matematika, která je obecně vnímána jako méně oblíbený a vysoce náročný předmět. Dalšími předměty, které jsou s technickým vzděláním úzce spjaty jsou fyzika a chemie, které tradičně rovněž nepatří k nejoblíbenějším. Jelikož se jedná o předměty, ze kterých mívají obecně žáci horší studijní výsledky, předpokládám tedy, že se může jednat o jeden z významných důvodů, proč žáci nechtějí studovat technicky zaměřené obory.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 57 % dotazovaných žáků považuje špatný prospěch z daných předmětů za určitou překážku pro budoucí studium technického směru. Hypotéza H1 byla tímto přijata.

H2: Více než 60 % respondentů nebylo na základní škole žádným způsobem motivováno ke studiu technicky zaměřeného oboru.

Při volbě budoucího směru studia by měly hrát významnou roli i základní školy, které žáci navštěvují. Žáci si volí střední školy kolem patnáctého roku života, což je pro část z nich ještě velmi brzo na to, aby mohli udělat zásadní životní rozhodnutí úplně sami. Základní škola by prostřednictvím svých učitelů a zejména výchovných poradců měla usilovat o to, aby každý žák našel obor, který odpovídá jeho zájmům, cílům a také studijním schopnostem. Předpokladem hypotézy H2 je, že základní školy se nesnaží žáky dostatečně povzbudit ke studiu technicky zaměřených oborů, což může být důvodem, proč část žáků o jejich studiu vůbec neuvažuje.

Výsledkem dotazníkového šetření bylo zjištění, že 67 % žáků bylo svými vyučujícími motivováno ke studiu technických oborů velmi málo nebo dokonce vůbec. Hypotéza H2 byla tímto přijata.

Výzkumná otázka 1: Existuje statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a jejich postojem ke studiu technicky zaměřeného oboru?

Ženy a muži mívají různý pohled na své budoucí uplatnění a preferují různé studijní obory. Technicky zaměřené obory tradičně lákají spíše muže. Prostřednictvím otázky číslo 13 v dotazníkovém šetření byli žáci dotazováni, zda si myslí, že dívky se ke studiu technicky zaměřených oborů hodí méně než chlapi. Přestože většina žáků se s tvrzením neztotožňuje, dívek studujících technicky zaměřené obory je stále méně. Výzkumná otázka byla tedy zaměřena na zjištění závislosti mezi pohlavím respondentů a jejich postojem ke studiu technicky zaměřených oborů.

K verifikaci výzkumné otázky byl využit Chí-kvadrát, jehož hladina významnosti je 0,05. Dále byly formulovány následující hypotézy:

- H_A : Existuje statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a postojem ke studiu technicky zaměřených oborů na střední škole.
- H_0 : Neexistuje statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a postojem ke studiu technicky zaměřených oborů na střední škole.

Pozorované četnosti odpovědí dotazovaných žáků znázorňuje následující tabulka.

Tab. 10. Pozorované četnosti (Vlastní zpracování)

Pohlaví/touha studovat technicky zaměřený obor na střední škole	Ano	Ne	Součty
Žena	6	45	51
Muž	31	11	42
Součty	37	56	93

Četnosti odpovědí dotazovaných žáků byly zaznamenány do tabulky. Ve výpočtech nebyly započítány odpovědi žáků, kteří nevěděli, zda je studium technicky zaměřených oborů láká či nikoliv. Z celkového počtu 117 žáků, budeme pracovat pouze s vyjádřením 93 z nich, kteří uvedli odpověď „Ano“ či „Ne“. V tabulce byly provedeny součty jednotlivých řádků a sloupců. Následně byly stanoveny očekávané četnosti odpovědí žáků. Při výpočtech hodnot bylo postupováno tak, že byl součet daného řádku vynásoben součtem daného sloupce, který se následně vydělil celkovým součtem. Očekávané četnosti jsou zobrazeny v následující tabulce.

Tab. 11 Očekávané četnosti (Vlastní zpracování)

Pohlaví/touha studovat technicky zaměřený obor na střední škole	Ano	Ne	Součty
Žena	20,29	30,71	51,00
Muž	16,71	25,29	42,00
Součty	37,00	56,00	93,00

Vzorec pro výpočet chí-kvadrátu: $\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(x_i - m_i)^2}{m_i}$

Následkem dosazení do vzorce byla vypočtena hodnota testovacího kritéria. Hodnota chí-kvadrátu je v tomto případě rovna hodnotě 37,01. Stupeň volnosti pro tabulku číslo 11 je roven hodnotě 1 a tabulková hodnota pro $\chi^2_{0,05} = 3,841$. Uvedená tabulková hodnota byla porovnána s vypočítanou hodnotou chí-kvadrátu, která je větší, což znamená přijetí hypotézy H_A .

Hypotéza H_A je přijata neboli **existuje statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a postojem ke studiu technicky zaměřených oborů na střední škole.**

9 DOPORUČENÍ

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že přestože žáci většinou vnímají technicky zaměřené obory za perspektivní, zejména z hlediska uplatnění absolventů na trhu práce, nemají výrazný zájem o jejich studium. Řešení tohoto problému vidím zejména ve změně přístupu vyučujících na základních školách, kteří by se měli snažit své žáky motivovat ke studiu technických oborů. Důvodem je nejen to, že technické obory opravdu patří mezi velmi perspektivní, ale především to, že si současná situace žádá výraznější spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a soukromými podnikatelskými subjekty. Z odpovědí respondentů je patrné, že tři čtvrtiny dotazovaných žáků se učitelé snažili motivovat ke studiu technicky zaměřených oborů velmi málo a část z nich dokonce vůbec.

Z poznatků v oblasti studia postojů víme, že věk hraje při změně postojů významnou roli. Žáci kolem patnáctého roku života jsou stále velmi mladí, a tudíž se jejich postoje dají snadněji ovlivnit. Proto se domnívám, že budou-li se základní školy více snažit propagovat studium technických oborů, bude to mít příznivý vliv na zájem žáků o jejich studium. Školy mohou k propagaci využít například exkurze v průmyslových firmách nebo workshopy, v rámci kterých, si budou žáci moci zábavnou formou vyzkoušet různé činnosti související s prací v daném oboru. Významnou roli hrají i postoje samotných vyučujících k technickým oborům. Z vlastní zkušenosti ze základní školy vím, že část vyučujících vnímá zejména střední odborná učiliště za školy, ve kterých naleznou uplatnění pouze žáci se špatným prospěchem či poruchami chování, což vnímám za velký problém. Díky podobným postojům vyučujících, považují nadanější žáci studium za podřadné a volí raději studium na jiných typech škol.

Vyučujícím základních škol bych dále doporučila více se zasadit o zvýšení popularity a zájmu žáků o studijní předměty jako jsou matematika, chemie a fyzika, které se dlouhodobě řadí mezi méně oblíbené. Významná část žáků považuje špatný prospěch z výše zmíněných předmětů za bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru. Jelikož se nejedná o jednoduché a pro velkou část žáků ani zábavné předměty, špatný prospěch jde s nimi ruku v ruce. Jedná se ovšem o předměty, které mají velký potenciál vzbudit v žácích opravdový zájem. Zejména fyzika a chemie jsou praktické předměty, jejichž výuku by mohla doprovázet řada praktických ukázek a pokusů, při nichž by si žáci vyzkoušeli dané vědecké disciplíny v praxi a dost možná se nadchli pro jejich pozdější studium.

Navzdory tomu, že z výsledků dotazníkového šetření plyne, že většina žáků souhlasí s tím, že mají ženy v oblasti technických oborů stejné možnosti uplatnění jako muži, se domnívám,

že propagace technicky zaměřených škol je stále mnohem více cílena na přilákání mužů než žen. V průběhu posledních desítek let ženy nezvratně dokázaly, že jsou schopny se v technických oborech mužům vyrovnat a díky svému praktickému myšlení již významně obohatily svět svými vynálezy. Věřím, že silnější zaměření na dívky a podpora jejich studia technických oborů by mohla s sebou přinést příznivé změny.

ZÁVĚR

Průmysl má v Olomouckém kraji významnou tradici a je zde hojně rozšířen. Nedostatek kvalifikované pracovní síly v oblasti technických oborů zde působící firmy negativně poznamenává, což má v konečném důsledku vliv na ekonomiku celého kraje. Problematika nesouladu mezi nabídkou pracovní síly a poptávkou je již často diskutovaným tématem mezi odborníky z oblasti průmyslu i vzdělávání. Není ale zcela jasné, čím je nízký zájem o studium technicky zaměřených oborů mezi žáky způsoben.

Hlavním cílem mé bakalářské práce byla zejména analýza současného postoje žáků základních škol v Olomouckém kraji ke studiu technicky zaměřených oborů. Zajímala jsem se především o to, jak žáci obory vnímají a zda jejich studium považují za perspektivní. Předmětem mého zájmu byl rovněž postoj základních škol k této problematice, protože věřím, že vyučující a výchovní poradci ve školách by měli žáky v současné době více motivovat ke studiu technicky zaměřeného oboru.

Teoretická část práce byla věnována literární rešerši zaměřené na vzdělávání v České republice, motivaci ve vzdělávacím procesu a trh práce. Poznatky získané při zpracování teoretické části práce byly následně využity jako východiska pro zpracování praktické části bakalářské práce. V závěru teoretické části byly stanoveny dvě výzkumné hypotézy a jedna výzkumná otázka, které byly následně v praktické části ověřovány pomocí výsledků dotazníkového šetření mezi žáky vybraných základních škol v Olomouckém kraji.

Cílem praktické části bakalářské práce byla především analýza postojů žáků k technickému směru vzdělávání. Odpovědi dotazovaných žáků byly dále analyzovány a zpracovány do přehledné grafické podoby. V praktické části byl dále analyzován také nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách v oblasti technicky zaměřených oborů v Olomouckém kraji v letech 2019 a 2020. Zabývala jsem se také strukturou odborného vzdělávacího systému v Olomouckém kraji a školami, které v této oblasti působí. Na závěr praktické části práce jsem navrhla opatření, která by mohla vést ke zvýšení zájmu o technické obory mezi žáky základních škol v Olomouckém kraji.

Cíl bakalářské práce byl naplněn. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 117 žáků devátých tříd, které již brzy čeká rozhodování o volbě střední školy. Výsledkem analýzy byla řada zajímavých zjištění o postojích dotazovaných žáků. Zjištěno bylo například, že přestože žáci považují technicky zaměřené obory za nejperspektivnější z hlediska uplatnění na trhu práce, jejich studium polovina žáků vůbec nezvažuje. Důvodem nezájmu může být, na základě

výsledků následujících otázek, například špatný prospěch z matematiky, chemie a fyziky či nedostatečná propagace technických oborů základními školami.

Věřím, že tato bakalářská práce a mnou navržená opatření pomohou přispět k řešení této problematiky v Olomouckém kraji.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BLATNÝ, Marek. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada Publishing, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3434-7.
- HÁLEK, Vítězslav. *Management a marketing*. Hradec Králové: Vítězslav Hálek, 2017. ISBN 978-80-270-2439-1.
- HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Psyché. ISBN 978-80-247-4675-3.
- HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.
- JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada Publishing, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.
- JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0146-7.
- KARLÍČEK, Miroslav. *Základy marketingu*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-247-5869-5.
- KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KOTLER, Philip. *Moderní marketing: 4. evropské vydání*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.
- KREJČOVÁ, Lenka. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada Publishing, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024734743.
- LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0120-7.
- PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. Management (Grada). ISBN 978-80-247-3809-3.
- PECINA, Pavel. *Fenomén odborného technického vzdělávání na středních školách*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. Odborné a technické vzdělávání. ISBN 978-80-210-8677-7.

PÍCL, Michal, Jan ČERNÝ a Karel GARGULÁK. *Duální systém odborného vzdělávání jako řešení potřeb trhu práce v ČR*. Praha: Odbor analýz a informací Úřadu vlády České republiky, 2015. ISBN 978-80-7440-133-6.

PRŮCHA, Jan. *Odborné školství a odborné vzdělávání: fungování systému, problémy praxe a výzkum*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-158-5.

PUGNEROVÁ, Michaela. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0532-8.

TAHAL, Radek. *Marketingový výzkum: postupy, metody, trendy*. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0206-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3268-1.

VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada Publishing, 2019. Psyché. ISBN 978-80-247-5775-9.

Internetové zdroje

Aktivní politika v zaměstnanosti. *www.uradprace.cz* [online]. Brno: Úřad práce ČR, 2020 [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>.

Analýza poptávky po pracovní síle a nabídky pracovní síly [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2021 [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace13>

Celková zaměstnanost klesla. *www.statistikaamy.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2020/10/27/celkova-zamestnanost-klesla>.

Česká republika. *europa.eu* [online]. Brusel: European Commission, 2019 [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs.

Metodika -Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97. *Český statistický úřad* [online]. Praha: ČSÚ, 2014 [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#91.

Olomoucký kraj: Charakteristika kraje [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021 02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/charakteristika_kraje

Průmysl a vybrané tradiční firmy [online]. Olomouc: Magistrát města Olomouce, 2021 [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/prumysl-a-tradicni-firmy>

Social Progress Index 2020: Česko je v kvalitě života na 25. místě, o příčku níže než loni. *Deloitte* [online]. Praha: Deloitte, 2020, **2020** [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/about-deloitte/articles/social-progress-index.html?nc=1>.

Srovnání krajů v České republice - 2020 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021 02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2020>

Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020. *Www.mpsv.cz* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/strategiepz2020.pdf/a666485c-355f-3d35-4fe7-0692661e271a>.

Střední školy: Olomoucký kraj [online]. Nová Ves: stredniskoly.cz, 2021 [cit. 2021-02-20].
Dostupné z: <https://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/olomoucky-kraj/1/>

Střední vzdělávání [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2021 [cit. 2021-02-20].
Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/prumysl-a-tradicni-firmy>

Významné firmy Olomouckého kraje ...: Important companies of the Olomouc Region.
Olomouc: Olomoucký kraj, [2009]-. ISBN 978-80-7621-019-6.

Vzdělávací soustava: Schéma vzdělávacího systému ČR. www.msmt.cz [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2019 [cit. 2020-11-13].
Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>.

Vzdělávání - Analýzy, komentáře [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-analyzy-komentare>

Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let. www.czso.cz [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2020-11-14].
Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19#fx=0.

Zaměstnanost, nezaměstnanost. www.czso.cz [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému ČR (Vlastní zpracování dle www.msmt.cz, ©2019)	9
Obr. 2. Maslowova pyramida potřeb (Helus, 2018, s. 130).....	17
Obr. 3 - Obecná míra. Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000 až 2019 (Vlastní zpracování dle www.czso.cz, ©2020).....	24
Obrázek 4 Projekt marketingového výzkumu (Kotler, 2007, s. 406).....	27
Obr. 5. Otázka č. 2: O který typ střední školy máš největší zájem?.....	41
Obr. 6. Otázka č. 3: Co nebo kdo Tě při volbě střední školy ovlivňuje?.....	42
Obr. 7. Otázka č. 4: Které kritérium považuješ při volbě střední školy za nejvíce důležité? ...	42
Obr. 8. Otázka č. 5: Kde bereš informace o možnostech budoucího studia?	43
Obr. 9. Otázka č. 7: Které obory považuješ za nejperspektivnější z hlediska budoucího uplatnění?.....	44
Obr. 10. Otázka č. 8: Jak vnímáš technicky zaměřené obory dle následujících kritérií?	45
Obr. 11. Otázka č. 9: Zvažuješ studium technicky zaměřeného oboru?.....	45
Obr. 12. Otázka č. 10: Vnímáš špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika nebo chemie jako bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru?	46
Obr. 13. Otázka č. 11: Považuješ výuku výše zmíněných předmětů za dostatečnou a srozumitelnou?.....	47
Obr. 14. Otázka č. 12: Snažili se učitelé na Tvé škole nějakým způsobem podněcovat zájem o studium technických oborů?	48
Obr. 15. Otázka č. 13: Souhlasíš s tvrzením, že dívky se ke studiu technických oborů nehodí?	48

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Mezinárodní klasifikace vzdělávání (Kolář, 2012, s. 75).....	10
Tab. 2. Vzdělání obyvatelstva ČR v letech 2009 až 2019 (czso.cz, © 2020).....	15
Tab. 3. Vývoj míry nezaměstnanosti 2019/2020 (www.czso.cz, ©2020)	25
Tab. 4. Nabídka a poptávka na trhu práce 2019 (www.mpsv.cz, ©2020).....	33
Tab. 5. Nabídka a poptávka na trhu práce 2020 (www.mpsv.cz, ©2020).....	34
Tab. 6. Střední školy poskytující odborné vzdělání v krajském srovnání 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)	36
Tab. 7. Počty žáků středních odborných škol v krajském srovnání 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)	37
Tab. 8. Počty žáků středního odborného vzdělávání s výučním listem 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)	38
Tab. 9. Počty žáků středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou 2009/10–2019/20 (www.czso.cz, ©2020)	39
Tab. 10. Pozorované četnosti (Vlastní zpracování)	50
Tab. 11. Očekávané četnosti (Vlastní zpracování)	51

SEZNAM PŘÍLOH

- P1 Dotazníkové šetření.
- P2 Seznam škol, které se zúčastnily dotazníkového šetření.
- P3 Tabulka s mezivýpočty.

PŘÍLOHA P1

Dotazník pro žáky 9. tříd ZŠ

Dobrý den,

jmenuji se Kristýna Kovaříková a jsem studentkou Moravské vysoké školy v Olomouci. Velmi ráda bych touto cestou požádala o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník je součástí mé bakalářské práce, která se zabývá postojem k technickému vzdělání v Olomouckém kraji.

Děkuji za čas věnovaný vyplnění dotazníku. Dotazníky jsou anonymní a data z nich budou použita pouze za účelem vypracování bakalářské práce.

Kristýna Kovaříková

Jsem: a) muž b) žena

1. O který typ střední školy máš největší zájem?

- a) Střední odborná škola/učiliště.
- b) Technické lyceum.
- c) Gymnázium.
- d) Konzervatoř.
- e) Jiné:

2. Co nebo kdo Tě při volbě SŠ nejvíce ovlivňuje?

- a) Mé vlastní zájmy a cíle.
- b) Mé studijní schopnosti a dosavadní prospěch.
- c) Názor rodičů.
- d) Učitelé.
- e) Kamarádi.
- f) Jiné:

3. Které kritérium považuješ při výběru školy za nejvíce důležité?

- a) Náročnost studia.
- b) Prestiž školy.
- c) Budoucí uplatnění na trhu práce.
- d) Jiné:

4. Kde bereš informace o možnostech budoucího studia?

- a) Z internetu.
- b) Ze své současné školy.
- c) Od rodičů.
- d) Od kamarádů.
- e) Na dnech otevřených dveří středních škol.
- f) Jiné:

5. Co Tě motivuje ke studiu?

Odpověď:

6. Které obory považuješ za nejperspektivnější z hlediska budoucího uplatnění?
(max. 2 možné odpovědi)

- a) Humanitní a společenské obory (filozofie, politologie, sociologie...).
- b) Technické obory (elektrotechnika, IT, strojírenství...).
- c) Ekonomie a management.
- d) Jazyky a mezinárodní studia.
- e) Učitelství a sport.
- f) Kultura a umění.
- g) Jiný:

7. Jak vnímáš technicky zaměřené obory dle následujících kritérií? (vyber známku od 1 do 5)

Kritérium	Význam – 1	Hodnoty					Význam – 5
Atraktivita oboru	Velmi atraktivní	1	2	3	4	5	Nezajímavý
Náročnost studia	Velmi náročné	1	2	3	4	5	Velmi snadné
Budoucí uplatnění na trhu práce	Velmi dobré	1	2	3	4	5	Velmi špatné
Mzdové ohodnocení	Velmi dobré	1	2	3	4	5	Velmi špatné

8. Zvažuješ studium technicky zaměřeného oboru?

- a) Ano, tento směr mě velmi láká.
- b) Nevím, zatím nad budoucím studiem neuvažuji.
- c) Ne, technicky zaměřený obor studovat nechci.

Je-li Tvá odpověď „Ne“, uveď prosím stručný důvod:

Je-li Tvá odpověď „Ano“, co od studia očekáváš?

9. Vnímáš špatný prospěch z předmětů jako je matematika, fyzika nebo chemie jako bariéru pro studium technicky zaměřeného oboru?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Ne.

10. Považuješ výuku výše zmíněných předmětů za dostatečnou a srozumitelnou?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Ne.

11. Snažili se učitelé na Tvé škole nějakým způsobem podněcovat zájem o studium technických oborů?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Ne.

12. Souhlasíš s tvrzením, že dívky se ke studiu technických oborů nehodí?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Ne.

Pokud jsi odpověděl/a ano, z jakého důvodu?

Děkuji za vyplnění dotazníku!

PŘÍLOHA P2

Seznam škol, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Základní škola Prostějov, ul. Dr. Horáka 24

Základní škola Přerov, Svisle 13

Základní škola Přerov, Želatovská 8

ZŠ a MŠ Hněvotín

ZŠ a MŠ Nedvědova 17

ZŠ a MŠ Olomouc, Dvorského 33

ZŠ a MŠ Olšany u Prostějova

ZŠ a MŠ, Olomouc Řezníčkova 1

ZŠ Brodek u Prostějova

ZŠ Čajkovského

ZŠ Dr. Hrubého, Šternberk

ZŠ Jungmannova, Litovel

ZŠ Litovel, Vítězná 1250

ZŠ Lutín

ZŠ Mlýnská, Mohelnice

ZŠ Olomouc, Stupkova 16

ZŠ Olomouc, Zeyerova 28

ZŠ Přerov, Trávník 27

ZŠ Zábřeh, Boženy Němcové

PŘÍLOHA P3

n_{ij}	n^*_{ij}	$n_{ij}-n^*_{ij}$	$(n_{ij}-n^*_{ij})^2$	$(n_{ij}-n^*_{ij})^2/n^*_{ij}$
6	20,29	-14,29	204,20	10,06
45	30,71	14,29	204,20	6,65
31	16,71	14,29	204,20	12,22
11	25,29	-14,29	204,20	8,07
93	93	-	-	37,01

ANOTACE

Bibliografický údaj: Kovaříková, Kristýna. *Průzkum zájmu žáků a studentů o studium technických oborů v Olomouckém kraji*. Olomouc 2021. Bakalářská práce. Moravská vysoká škola Olomouc. Vedoucí práce: Ing. Marie Dohnalová.

Název práce: Průzkum zájmu žáků a studentů o studium technických oborů v Olomouckém kraji

Autor: Kristýna Kovaříková

Ústav: Ústav ekonomie

Vedoucí práce: Ing. Marie Dohnalová

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá analýzou postojů žáků devátých tříd základních škol v Olomouckém kraji ke studiu technicky zaměřených oborů. Zjišťování postojů žáků bylo realizováno pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnily vybrané základní školy na území celého Olomouckého kraje. Cílem práce bylo především navrhnout možná řešení, která by mohla přispět ke zvýšení zájmu o studium technicky zaměřených studijních oborů, jelikož současný počet absolventů neodpovídá požadavkům trhu práce. Tento nesoulad mezi vzděláním absolventů a potřebami potenciálních zaměstnavatelů je jedním z významných problémů, se kterými se společnost v současné době potýká. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zabývá především vzděláváním a trhem práce v České republice, jelikož tyto oblasti spolu velmi úzce souvisí. V teoretické části práce je dále vymezena problematika motivace, jakožto důležitý předpoklad studia každého žáka. V praktické části práce jsou využity získané teoretické poznatky a provedena analýza postojů žáků. Analýza vychází z dat získaných dotazníkovým šetřením a dále také dlouhodobými statistikami Českého statistického úřadu. Veškerá data jsou převedena do přehledných tabulek či grafů a dále detailně popsána. Výsledkem a hlavním přínosem bakalářské práce jsou navržená opatření, která by měla vést ke zlepšení současné situace na trhu práce a motivovat žáky základních škol ke studiu technicky zaměřených oborů, které mají v současné době velmi významné postavení.

Klíčová slova: Vzdělávání, trh práce, motivace, postoje žáků, odborné vzdělávání, kvalifikace

ANNOTATION

Bibliographic data: Kovaříková, Kristýna. *A survey of pupils' and students' interest in studying technical fields in the Olomouc Region*. Olomouc 2021. Bachelor thesis. Moravská vysoká škola Olomouc. Supervisor: Ing. Marie Dohnalová.

Title: A survey of pupils' and students' interest in studying technical fields in the Olomouc Region

Author: Kristýna Kovaříková

Department: Department of Economics

Supervisor: Ing. Marie Dohnalová

Abstract: The bachelor thesis is focussed on the analysis of the attitudes of ninth-graders of primary schools in the Olomouc region to the study of technically oriented fields. The survey of pupils' attitudes was carried out by means of a questionnaire survey, which was attended by selected primary schools throughout the Olomouc Region. The aim of the work was mainly to suggest possible solutions that could contribute to increasing interest in the study of technically oriented fields of study, as the current number of graduates does not meet the requirements of the labor market. This discrepancy between the education of graduates and the needs of potential employers is one of the major problems that society is currently facing. The bachelor thesis consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part is mainly focussed on education and the labor market in the Czech Republic, as these areas are very closely related. The theoretical part of the thesis further defines the issue of motivation, as an important prerequisite for the study of each student. In the practical part of the work, the acquired theoretical knowledge is used and an analysis of students' attitudes is performed. The analysis is based on data obtained by a questionnaire survey and also by long-term statistics of the Czech Statistical Office. All data are converted into tables or graphs and further described in detail. The result and the main benefit of the bachelor thesis are the proposed measures, which should lead to the improvement of the current situation on the labor market and motivate primary school students to study technically oriented fields, which currently have a very important position.

Keywords: Education, labor market, motivation, pupils' attitudes, vocational education, qualifications